

9

2007

ročník 59

40 Kč

čtenář

MĚSÍČNÍK PRO KNIHOVNY

- 242 _____ **Veřejné a školní knihovny – známé téma trochu jinak/**
Jana Nejezchlebová
- 245 _____ **AKTUALITY**
16. zasedání Ústřední knihovnické rady ČR/ Lea Prchalová
- 246 _____ **MARKETING V KNIHOVNÁCH**
...a cíle reklamy/ Radka Johnová
- 248 _____ **Zkušenosti s převodem fondu CD-ROM na PC s operačním**
systémem WinXP v knihovně v Hradci Králové/ Libuše Hrdá
- 251 _____ **Motivace zaměstnanců na informačním pracovišti/v knihovně**
– 3/ Tereza Šedivcová
- 252 _____ **ZE ZAHRANIČÍ**
Místo knihoven v životě měst a obcí: Informace o seminářích
v SNK v Martině/ Iveta Kilárová
- 256 _____ **Vybrané překlady z norské literatury za poslední desetiletí**
– 2/ Ondřej Vimr
- 259 _____ **KRONIKA**
K šedesátinám PhDr. Jaroslava Vyčichla/ Jaromír Kubíček
- 260 _____ **Přehled obhájených diplomových prací na ÚISK FF UK**
v květnu 2007/ Petra Myšková, Věra Pilecká
- 262 _____ **Projekt Romaňi kereka – Romský kruh po roce:**
Rekapitulace – aneb Jaké to bylo, když ještě nic nebylo/
Irena Štastná
- 264 _____ **Z KNIHOVEN...**
- 268 _____ **100 let knihovny Židovského muzea v Praze/** Silvia Singerová
- 269 _____ **SYLVA ŠIMSOVÁ ODPOVÍDÁ Z ANGLIE**
- 270 _____ **ZE SVĚTA**
- 271 _____ **NOVINKY Z FONDU KNIHOVNY**
KNIHOVNICKÉ LITERATURY NK ČR
- _____ **ZÁKLADNÍ KAMENY NOVÉ BUDOVY NÁRODNÍ KNIHOVNY ČR**
ANEB NÁROD SOBĚ II – 9/ Jaroslav Císař

NA OBÁLCE v letošním roce představujeme čtenáře pokaždé jinak

Středočeský kraj

Vydává:

Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
příspěvková organizace Středočeského kraje,
ul. Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno

Evid. č. časopisu MK ČR E 485
ISSN 0011-2321

Šéfredaktorka: Mgr. Jana Markusová
Redaktorka: Olga Vašková

Grafická úprava a sazba: Kateřina Bobková
Redakce a inzerce: Klementinum 190, 110 00 Praha 1,
tel.: 224 941 159

e-mail: ctenar@svkkl.cz, redakcectenare@centrum.cz

Redakční rada:

PhDr. Jiřina Bínová (předsedkyně),
Ing. Aleš Brožek, Ing. Jan Kaňka,
PhDr. Šárka Kašpárková, PhDr. Ladislav Kurka,
PhDr. Jan Meier, Ing. Jiří Míka, Mgr. Petra Míturová,
Mgr. Alena Otrubová, Mgr. Jan Pěta,
PaedDr. Vladislav Raška, PhDr. Vít Richter,
PhDr. Vladimíra Švorcová, PhDr. Eva Žáková

Tisk: Serifa, Jínonická 80, 158 00 Praha 5

Distribuce:

Objednávky na předplatné přijímá firma
ALL PRODUCTION, P.O. BOX 732, 111 21 Praha 1.
Call centrum:

tel.: 234 092 851, fax: 234 092 813

e-mail: predplatne@predplatne.cz

Rozšiřují též společnosti holdingu

PNS a.s. – drobný prodej.

Podávání novinových zásilek povoleno

Ředitelstvím poštovní přepravy Praha

č.j. 1371/1994 ze dne 20. 6. 1994

Podávání novinových zásilek bylo povoleno

Českou poštou, s.p. OZSeČ Ústí nad Labem,

dne 21. 1. 1998, j.zn. P-327/98

Předplatné pro Slovensko: L.K. PERMANENT, s.r.o.,

P.O. BOX 4, 834 14 Bratislava 34,

tel.: 004217/444 537 11, fax: 004217/443 733 11

Cena jednoho čísla 60 Sk, roční předplatné 660 Sk,

cena jednoho čísla 40 Kč, roční předplatné 440 Kč

Časopis vychází s podporou dotace

z programu MK ČR Knihovna 21. století

Vydavatel si vyhrazuje právo zveřejnit

publikované materiály i na internetu.

Číslo odevzdáno k tisku 5. 9. 2007

Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

FROM THE CONTENTS

Public and school libraries – a familiar subject from a slightly
unfamiliar angle (*Jana Nejezchlebová*) /242

Latest from the 16th Central Libraries Council
of the Czech Republic Conference (*Lea Prchalová*) /245
Marketing at libraries... and advertising objectives
(*Radka Johnová*) /246

Experience transferring a CD-ROM collection to a PC
running WinXP (*Libuše Hrdá*) /248
Employee incentives at the information centre/library – 3
(*Tereza Šedivcová*) /251

From abroad: The place of libraries in towns and municipalities:
information on the seminar at the Slovak National Library
in Martin (*Iveta Kilárová*) /252

Selected translations from Norwegian literature
over the past decade – 2 (*Ondřej Vimr*) /256

Chronicle: On the sixtieth birthday of PhDr. Jaroslav Vyčichlo
(*Jaromír Kubíček*) /259

Summary of theses defended at Charles University Philosophical
Faculty Institute of Information Studies and Librarianship
in May 2007 (*Petra Myšková – Věra Pilecká*) /260

Prague Jewish Museum Library centenary (*Silvia Singerová*) /268
From the libraries
Regular features

AUS DEM INHALT

Öffentliche und Schulbibliotheken – bekanntes Thema
ein bißchen anders (*Jana Nejezchlebová*) /242

Aktualitäten aus der 16. Sitzung des bibliothekarischen
Zentralrates der Tschechischen Republik (*Lea Prchalová*) /245
Marketing in den Bibliotheken... und Ziele der Werbung
(*Radka Johnová*) /246

Erfahrungen mit der Überführung des Fonds CD-ROM
auf PC mit dem Betriebssystem WinXP (*Libuše Hrdá*) /248
Motivierung der Angestellten in einem Informationsarbeitsplatz
und in der Bibliothek – 3 (*Tereza Šedivcová*) /251

Aus dem Ausland: Die Stelle der Bibliotheken im Leben der Städte
und Dörfer: Auskunft über dem Seminar in der Slowakischen
Nationalbibliothek in Martin (*Iveta Kilárová*) /252

Gewählte Übersetzungen aus der norwegischen Literatur
des letzten Jahrzehntes – 2 (*Ondřej Vimr*) /256

Chronik: Sechzigjähriger PhDr. Jaroslav Vyčichlo
(*Jaromír Kubíček*) /259

Übersicht der verteidigten Diplomarbeiten auf dem ÚISK FF UK
im Mai 2007 (*Petra Myšková, Věra Pilecká*) /260
100 Jahre des Judenmuseums in Prag (*Silvia Singerová*) /268

Aus den Bibliotheken
Regelmäßige Spalten

Archiv Čtenáře ve formátu PDF a obsah nejnovějšího čísla
najdete na www.svkkl.cz v rubrice časopis Čtenář.

VEŘEJNÉ A ŠKOLNÍ KNIHOVNY – ZNÁMÉ TÉMA TROCHU JINAK

ÚVOD

Problematicku veřejných a školních knihoven považují mnozí za nezájímavou, či lépe neaktuální, z několika důvodů. Z pohledu veřejných knihoven je společná práce se školními knihovnami tradičně spojována s kontakty ve školách. Pořádá pro ně nejrůznější exkurze, besedy nebo spolupracuje s jednotlivými učiteli, s nimiž už má dřívější zkušenosti, na různých projektech. Ostatní učitelé většinou vůbec nepřijdou. Jejich argumenty (často spíše výmluvy) známe – není čas, knihovna je od školy daleko. I přes veškerou snahu knihoven tedy nelze hovořit o systematické a systémové spolupráci a podpoře výuky. Veřejná knihovna na to ani nemá kapacity, musí vykonávat také mnoho jiných úkolů a závazků, které je vůči svým čtenářům, občanům a zřizovatelům povinna plnit.

Druhým důvodem je, že školních knihoven je málo a samy často nejsou aktivní, stále ještě převažuje onen klasický model „výdejny“ doporučené četby. A třetím důvodem je názor či určitá obava pracovníků veřejných knihoven a dětských oddělení (s níž jsem již dříve polemizovala, viz Veřejné a školní knihovny – konkurence, spolupráce, různé cesty? Knihovny současnosti 96, 1996, s. 75–81), že dobře fungující školní knihovna jim odčerpá klientelu a že potom už nebudou služby veřejné knihovny potřeba – vnímají tedy školní knihovnu jako nechtěnou konkurenci. Pokud se tak děje, pak si dovolím tvrdit, že chyba je na straně veřejné knihovny. Školním knihovnám je naopak třeba ukázat možnosti, jaké veřejná knihovna má, a nabídnout rozšiřující služby a kvalitní fondy.

I. KNIHOVNÍ ZÁKON, SYSTÉM KNIHOVEN, EVIDENCE ROVNÁ SE NEJASNOSTI, OTÁZKY, PROBLÉMY

O kolik knihoven se vlastně jedná?

V roce 2006 uvádí statistika 4204 školních knihoven (bez ohledu na kvalitu jejich vybavení a činnosti).

Školní knihovna je pro potřeby statistického zjišťování definována jako sbírka knih a jiných dokumentů v klasické i elektronické podobě, evidovaná v majetku školy, určená k rozvoji čtenářství a k rozšíření a doplnění učiva. Za školní knihovnu je považováno i studijní a informační centrum školy.

Jaké knihovny tvoří systém knihoven ČR?

Citujeme zákon č. 257/2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), § 2, a): Knihovnou (se rozumí) zařízení, v němž jsou způsobem zaručujícím rovný přístup všem bez rozdílu poskytovány veřejné knihovnické a informační služby vymezené tímto zákonem a které je zapsáno v evidenci knihoven.

Systém knihoven:

- Národní knihovna ČR, Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana, Moravská zemská knihovna v Brně, jsou zřízené Ministerstvem kultury ČR,
- krajské knihovny zřízené příslušným orgánem kraje,
- základní knihovny zřízené příslušným orgánem obce,
- specializované knihovny.

Charakteristiku uvedených skupin knihoven z knihovního zákona známe, přichází tedy na řadu otázka, kde mají mezi nimi místo školní knihovny či informační a studijní centra škol. Před časem jsem je sama řadila do skupiny specializovaných knihoven. Jednoznačně je tam vidí i Milena Medková (viz Personální obsazení informačních a studijních center školy, Informační gramotnost 5, s. 122.). V mnoha

diskusích naopak převládá názor, že školní knihovny patří ke knihovnám základním – a v dané situaci je to pravděpodobně reálnější odhad. Chybou však je, že tvůrci knihovního zákona, tedy profesionální knihovníci, vlastně se školními knihovnami nepočítali a nevznikla dostatečně „silná“ skupina, která by je o jejich chybě byla schopná pádnými argumenty přesvědčit. Musíme však být spravedliví a uvědomit si, že před několika lety tvořily většinu školních knihoven převážně sbírky zabalené doporučené četby na konci chodby (fyzicky i v přeneseném slova smyslu) a společnost nijak necítila potřebu tuto praxi změnit.

Poznámka: slovenští kolegové tento problém nemají, přímo v Zákoně č. 183/2000 Z.z. o knižnicích mají samostatný § 10 Školská knižnica (www.infolib.sk/index/podstranka.php?id=57).

Evidovat školní knihovny?

Co doporučit knihovníkům a co ředitelům škol? Obě otázky jsou propojené. Navíc není-li knihovna evidována, neplatí pro žádnou, tedy ani školní knihovnu ustanovení knihovního zákona č. 257/2001 Sb., a vyhlášky č. 88/2002 Sb. Přitom požadavky na evidenci mohou školní knihovny splnit. Poskytují knihovnické a informační služby a podle zaměření školy profilují tradiční i elektronické informační zdroje. Služby poskytují celému společenství školy, bývalým žákům i zaměstnancům. Převážně jsou ochotny zapojit se do systému meziknihovních služeb. Proto také 33 školních knihoven evidenci Ministerstva kultury ČR získalo. To vše obhájí možnost evidence.

Přesto stále cítíme nedořešenost problému a přeshlapování na místě. A jsme u merita věci: Proč je to tak důležité? Ovlivní to výrazným způsobem odborné vedení knihovny, její služby a především základní evidenci fondu, vyřazování, revize. Bez toho pro školní knihovny platí z pohledu ekonomů škol zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví a školní knihovna inventarizuje a inventarizuje...

II. ŠKOLNÍ KNIHOVNA S ROZŠÍŘENOU FUNKCÍ A SLUŽBAMI INFORMAČNÍHO A STUDIJNÍHO CENTRA ŠKOLY

Připomeňme si změny v organizaci činnosti školní knihovny, která se transformuje do činnosti Informačního a studijního centra (dále ISC) školy, v němž tvoří základ svými primárními dokumenty. ISC je však připojené na internet, a může proto poskytovat celé spektrum služeb, které z toho vyplývají. Tato nová role logicky vyplývá z požadavků školy 21. století a ze změny nároků a potřeb uživatelů (žáků i pedagogů). Školní knihovna vybavená počítači, umožňující přístup do vlastního katalogu i katalogů dalších knihoven, vyhledávání informací na internetu, práci s multimediálními nosiči a elektronickými databázemi se tak stává vyhledávaným informačním centrem školy a výrazným pomocníkem pedagogů všech vyučovacích předmětů.

Změny v organizaci a práci školní knihovny vyžadují:

- spojit dílčí knihovny ve škole tak, aby z kvalitního fondu jedné knihovny mohly být poskytovány služby celému společenství školy;
- zajistit maximální přístupnost knihovny;
- hlavní důraz (v souladu se zaměřením a možnostmi školy) klást na prezenční služby, vytvořit z knihovny místo pro tvořivou aktivní práci žáků i učitelů s informacemi a literaturou v klasické i elektronické formě;
- získat pro práci a záměry knihovny co největší podporu ředitelství a pedagogického sboru, s nímž je třeba spolupracovat v oblasti akvizice a využívání literatury a ostatních dokumentů, a tím integrovat knihovnu do celého vyučovacího procesu školy;
- podporovat potřebu s informacemi pracovat a jak této dovednosti učit, jak vést k alternativnímu přístupu ke knize;
- praktickou systematickou činností vytvářet u žáků (i učitelů) dovednosti a návyky pro práci s informacemi.

Informační a studijní centrum se může pro školu stát:

Centrem pro čtení – besedy, diskuse o přečteném, čtení nahlas, místo pro práci s textem, hru s jazykem, podpora čtení s porozuměním;

Informačním centrem – informace v tradiční i elektronické formě, informace z celé školy, z regionu, ale i mezioborové evropské projekty, výměna informací se školami v zahraničí;

Komunikačním centrem v rámci školy – hry, výstavy, aktivity spontánně vzniklých skupin žáků různých tříd;

Kulturním centrem – umělecké formy, tvořivé hry, volný čas.

III. ZMĚNY VE SPOLUPRÁCI VEŘEJNÝCH A ŠKOLNÍCH KNIHOVEN

Jednoznačně řečeno, změnit by se měla forma spolupráce, koordinace a přístup ke školám a jejich knihovnám, veřejné knihovny by měly více znát a chápat funkce, poslání ISC pro školu a její vzdělávací program.

Připomeňme si pozitivita obou druhů knihoven a z nich vyjdeme při uvažování o nabídce aktivit pro školy a jejich školní knihovny.

Veřejné knihovny mají kvalitní a rozsáhlé fondy (včetně regionálních fondů a informací), nejrůznější druhy informačních dokumentů, profesionální personál, prostorové a technické vybavení a z toho vyplývající možnosti služeb a pestrost nabízených aktivit. Umí naplňovat a zajišťovat požadavky pro výuku i volný čas v plné šíři.

Školní knihovny mají především zcela nezastupitelnou možnost každodenní, systematické práce a působení na žáky a studenty. V propojení na výuku spolu s pedagogickým sborem umožňují silně motivovat ke čtenářství, k práci s informacemi. Škola dává prostor k prezentaci výsledků práce v informačním a studijním centru a ve veřejné knihovně.

Oba druhy knihoven v práci s dětmi a mládeží mají společný cíl, kterým je podpora čtenářství a informační gramotnosti.

IV. SHRNUTÍ

1. Změny v činnosti školních knihoven probíhají, i když ne tak rychle, jak by bylo potřebné – v Brně vzniká na základě projektu zcela nové moderní ISC pro II. stupeň, při rekonstrukci budovy odborné střední školy v Havlíčkově Brodě se počítá s prostory pro ISC, které bude v provozu v příštím roce... Chci tím zdůraznit, že si ředitelé s nástupem nových osnov a školních vzdělávacích programů uvědomují potřebu informačního zázemí. Nemysleme si to tedy stále jenom my, knihovníci profesionálové, ale i odborníci pedagogové, jako třeba Bořivoj Brdička (Role školní knihovny v procesu technologické inovace výuky. Informační gramotnost 4, 2006, s. 45–54.).
2. Nutnost vzájemné komunikace, vymezení funkcí a řečneme kompetencí veřejných a školních knihoven tak, aby se vzájemně doplňovaly. Proaktivní přístup ke školním knihovnám ze strany veřejných knihoven.
3. Rok 2007 a následující 2008 budou (snad!) zlomovým obdobím v zajištění činnosti a úpravě legislativního zázemí pro práci školních knihoven. V květnu 2007 se v budově Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále MŠMT) ČR v Praze konala konference na téma školních knihoven, organizovaná Národní pedagogickou knihovnou Komenského za podpory MŠMT (viz www.npkk.cz/csk). Pro odbornou veřejnost a především školní knihovny se připravuje portál Centrum pro školní knihovny, na konferenci Knihovny současnosti 2007 v Seči je jedna odborná sekce věnována problematice veřejných a školních knihoven a v závěru roku (21.–22. listopadu) se v Moravské zemské knihovně a ve vybrané knihovně v Brně uskuteční v pořadí 6. ročník konference Informační gramotnost – vědomosti a dovednosti pro život, která po zkušenostech z roku 2006 bude opět dvoudenní. Dvacátého září 2007 se v Praze–Jinonicích koná inspirativní seminář věnovaný vysokoškolským knihovnám IVIG 2007. Výsledky a závěry těchto jednání budou projednány v Klubu školních knihoven SKIP a s odbornou veřejností a dále postoupeny MŠMT, které je tou kompetentní instancí v postupu řešení těchto problémů.
4. Měníme pracovní postupy v knihovnách, zavádíme nové typy služeb a modernizujeme ty stávající. Proto by změnami měl „projít“ i velký a velmi významný úsek naší činnosti, našich služeb, součást práce s dětmi a mládeží, tedy spolupráce se školami a spolupráce se školními knihovnami, odborné působení na jejich činnost a koordinace s touto činností. Je to důležité, ano opakují, velmi důležité pro práci veřejných knihoven. Pro podporu této práce, její zefektivnění. Pokud nepodpoří náročnou a různorodou práci veřejných knihoven svou činností školní knihovny jako spojovací článek, který má možnost vše, co veřejná knihovna vkládá do svých dětských a mladých čtenářů, včlenit do každodenního procesu školy, potom budou knihovnice stále opakovat co řekly před půl rokem a divit se, jak je možné, že děti neumí... neví...

Předpokládám, že kolegyně a kolegové z veřejných knihoven mají různé názory, různé zkušenosti, ale i náměty, a proto budeme rádi, když se v diskusi na konferenci v Seči, případně na stránkách Čtenáře k tomuto tématu vyjádří.

16. zasedání Ústřední knihovnické rady ČR 13. 6. 2007

1. Souborný katalog

PhDr. V. Richter informoval, že stoupl počet importovaných souborů a 57 knihoven navázalo v letošním roce kontakt se Souborným katalogem (z toho 40 již do SK přispívá). Předpokládá se, že v letošním roce zahájí jednání o spolupráci se SK ČR dalších 40 knihoven, které získaly dotaci z programu VISK. Na druhé straně ze 106 přispívajících knihoven zatím 22 nezaslalo v roce 2007 žádná data. Z technického hlediska funguje model dávkové opravy a byly upraveny online formuláře k opravě bibliografických záznamů.

2. Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2004–2010

Mgr. B. Skučková poděkovala za připomínky a návrhy prioritních oblastí členům ÚKR (zejména Ing. L. Prchalové, RNDr. T. Řehákoví a PhDr. J. Vyčichlovi) a sdělila, že aktualizovaná Koncepce prochází vnitřním připomínkovým řízením Ministerstva kultury ČR a bude předložena vládě do konce června.¹

3. Financování dotačních programů

Mgr. B. Skučková informovala o výši finančních částek navrhovaných pro dotační programy:

- VISK – 90 mil. Kč
- Koncepce trvalého uchování knihovnických sbírek tradičních a elektronických dokumentů v knihovnách ČR do roku 2010 – 45 mil. Kč
- Česká knihovna – 3,5 mil. Kč
- Bezbariérová knihovna – 10 mil. Kč
- Ochrana knihovního fondu před nepříznivými vlivy prostředí – 10 mil. Kč
- Knihovna 21. století – 3,5 mil. Kč. Ing. L. Nivnická upozornila na skutečnost, že minimální finanční částky přidělované na realizaci projektů v rámci Knihovny 21. století mají spíše demotivující ráz, a doporučila posílit částku na program Knihovna 21. století, např. z programu VISK.

Z jednání o rozpočtovém rámci státního rozpočtu vyplývají návrhy na radikální snížení rozpočtu Ministerstva kultury ČR (v rozporu se závazkem vlády),

což by znamenalo podstatné redukce nebo i zánik řady dotačních programů. Z tohoto důvodu se ÚKR rozhodla požádat všechny ministry o přehodnocení uvažované redukce rozpočtu Ministerstva kultury ČR.

4. Projekt internetizace knihoven

- Pokračování PIK není stále smluvně dořešeno, dnem 23. 6. 2007 končí rámcová smlouva o zajištění služeb komunikační infrastruktury veřejné správy.²
- V závěru roku 2007 zůstane pravděpodobně cca 1000 knihoven nepřipojeno.
- Mgr. B. Skučková sdělila, že odbor umění a knihoven nepovažuje již za účelné posouvat termín povinné internetizace knihovny ve vazbě na evidenci knihovny na Ministerstvo kultury ČR. Dostatečná časová lhůta od doby účinnosti knihovního zákona a poskytované finanční prostředky jak na vybavení technikou, tak poskytování připojení, umožnily všem provozovatelům na zavedení této služby reagovat. Rovněž se neuvažuje o výjimce z poskytování této služby ve zmíněném kontextu v obcích s méně než 300 obyvateli. Odbor umění a knihoven v návaznosti na internetizaci podporuje zařazení knihoven do systému „checkpoint“, alespoň jako zprostředkovatelských míst, pro usnadnění komunikace občanů malých obcí s úřady.

5. Využití strukturálních fondů EU v letech 2007–2013

Na zasedání ÚKR byly projednávány možnosti čerpání strukturálních fondů EU k realizaci projektů týkajících se knihoven v celostátním měřítku, např. vzdělávání knihovníků, digitálních datových úložišť či výstavby a vybavení Technického ústředí knihoven.

¹ Dne 18. 7. 2007 vzala vláda ČR na vědomí vyhodnocení a aktualizaci Koncepce, jejíž text naleznete na adrese http://knihovnam.npkk.cz/docs/KoncepceRK_aktualizace180707.doc

² Z výsledku dalších jednání vyplývá, že internet bude knihovnám hrazen bez ohledu na datum připojení knihovny do konce roku 2008 (jedná se o prodloužení státní dotace) a že o připojení mohou knihovny požádat **definitivně nejpozději do 31. 8. 2007**

...a cíle reklamy

Hovoříme-li o cílech reklamy a marketingových strategiích v knihovnách a odvětví kultury, je vhodné hned na úvod zdůraznit, že není úkolem marketingu formulovat cíle organizace. To dělají – kvalifikovaněji – odborníci na dané odvětví, a metodicky zřizovatel. Role marketingu a jeho nástrojů, v tomto případě propagace a reklamy, je zprostředkovat tyto cíle veřejnosti, informovat ji a zaujmout pro tuto nabídku. Tím organizace placená převážně z daní naplňuje své poslání směrem k občanům, je jim užitečná.

Reklama je neosobní placená forma marketingové komunikace. Kulturní neziskové organizace mají možnost využít mediální sponzoring a publicitu, šíření informací prostřednictvím médií, aniž by za to musely platit. Knihovny a další organizace spravující kulturní dědictví mohou ale použít i některou z následujících čtyř forem reklamy.

První možností je **reklama propagující instituci, její jméno a image**. Každá organizace potřebuje, aby její jméno bylo v povědomí lidí spojováno s určitou image nezávisle na tom, zda se jedná o Národní knihovnu v Praze nebo malou vesnickou knihovnu. V tomto pojetí není podstatné, že význam jedné přesahuje české hranice a druhá působí jen v okolí obce, důležité je oslovit právě svou cílovou skupinu čtenářů, uživatelů, sponzorů, podporovatelů ze strany státních nebo místních orgánů i širší veřejnosti (učitelů, vychovatelů, sociálních pracovníků atd.).

Reklama zaměřená na produkt propaguje konkrétní služby a fondy; autory, literární nebo internetovou kavárnu. **Reklama zaměřená na událost** propaguje jednorázovou mimořádnou akci; autorské čtení, hudební vystoupení, divadelní představení, výstavu v prostorách knihovny, módní přehlídku, sponzorský den, dětský den, týden otevřených dveří. Vše samozřejmě podle technických a prostorových možností konkrétní instituce. **Reklama zaměřená na**

zákazníky má za úkol získat předplatitele, abonenty, nové uživatele, stálé čtenáře.

Reklama má jako prostředek komunikace řadu výhod. Především působí rychle. Zadavatel má absolutní kontrolu nad obsahem zprávy, volbou médií, kde bude zveřejněna, počtem opakování v nich. Zadavatel může ovlivnit, koho a na jakém území reklama zasáhne. Reklama může zprávu podat s nadsázkou a humorem, kulturní organizace mívají dobré kontakty s umělci a mohou získat kvalitní umělecký návrh za zlomek tržní ceny.

Reklama má i své nevýhody. Pro neziskové organizace je to především cena. Za reklamu je nutné platit a napjaté rozpočty nutí nejen knihovny zvažovat, zda je tento výdaj nutný. Reklama je neosobní sdělení přenášené prostřednictvím médií a osobní komunikace je vždycky přesvědčivější. Reklama působí jednostranně od vysílatele k příjemci a během této cesty musí překonávat řadu šumů, zpětná vazba, v podobě např. vyššího zájmu, se nemusí projevit ihned. V této časové prodlevě mohou spolupůsobit i další faktory, např. osobní doporučení, pozitivní odborná kritika, a účinnost prostředků vynaložených na reklamu je pak obtížné vyhodnotit.

Účinná reklama je založená na principu **5M** (podle počátečních písmen anglických termínů). **Poslání (mission)** charakterizuje úkoly reklamy, obvykle se zaměřuje na image (pověst, renomé) organizace. **Zpráva nebo sdělení (message)** má za cíl informovat, vyvolat zájem, prvotní poptávku, přesvědčovat, připomínat při zralosti produktu resp. u zavedené služby a utvrzovat ve spokojenosti. **Peníze (money)** se týkají sestavení rozpočtu na reklamu. Při vhodném výběru **médií (media)**, tedy umístění reklamy se lze vejít i do velmi omezeného rozpočtu. Možnostmi médií se budeme zabývat příště. S médii souvisí i správné načasování reklamy. Mimořádné akce jsou prezentovány intenzivněji, ale krátkodobě, stálá nabídka

a připomínání organizace a jejich služeb vyžaduje spíše dlouhodobou upomínací kampaň. Posledním prvkem jsou **měřítka (measurement)** neboli měření účinnosti reklamy. V tomto ohledu to mají knihovny a neziskové organizace obecně obtížnější než firmy. Knihovna svůj „zisk“ musí měřit zprostředkovaně, např. nárůstem počtu čtenářů, návštěvností mimořádné akce, zvýšením povědomí o organizaci.

Reklamní strategie má dvě hlavní části. První z nich zahrnuje vlastní **strategii** – co, komu a jak říci, druhá část je vlastní **realizace** – jak často to říkat, kde a za kolik peněz.

Cíle reklamy musejí odpovídat strategickým cílům organizace, a proto z nich také vycházejí. Instituce působící v oblasti kulturního dědictví musejí především specifikovat svoji nabídku, co je jejich (jedinečným) produktem, v čem se liší od své přímé i nepřímé konkurence v oblasti využití volného času.

Dále musí určit, koho chce jejich reklama oslovit, kdo je cílovým publikem. K tomu je nutná dobrá znalost stávajících návštěvníků i potenciálních uživatelů. Na tomto základě pak organizace může stanovit cíle v oblasti očekávané odezvy, tedy čeho má reklama dosáhnout, a do kdy.

Je zřejmé, že reklama zaměřená na značku organizace, která je představovaná potenciálním zákazníkům jako organizace přátelská, přívětivá a přehledná pro nejširší veřejnost, bude mít cíle stanoveny podstatně dlouhodoběji, než reklama na mimořádnou výstavu, nebo besedu s autorem, které proběhnou příští měsíc.

Cíle reklamní kampaně mohou být z oblasti vytváření povědomí o organizaci, její znalosti, oblíbenosti, preferencí, přesvědčení a záměru a vlastní akce, koupě.

Model postupných kroků aplikovaný na knihovny by se v první řadě soustředil na vytvá-

ření **povědomí** o organizaci. Reklama se zaměřuje na známost jména organizace a jejího loga pomocí jednoduchých reklamních sdělení, která se opakují. Výsledkem této fáze je, že potenciální zákazník o organizaci ví, ale nezná její nabídku.

Je-li strategickým cílem lepší **znalost** organizace, musí už být v povědomí veřejnosti. V tomto případě musí reklama nabídnout podrobnější informaci, která koresponduje s přáními cílových skupin. Reklama se zaměřuje na produkty organizace, fondy, odborné a doprovodné služby a jejich představení.

Organizace může být známá, ale to ještě neznamená, že je také oblíbená. **Oblíbenost** však reklama sama nezajistí. Tu může podpořit pozitivní publicita prostřednictvím vůdců mínění, referenčních skupin, osobního doporučení.

Úskalím řady výzkumů je, že lidé mohou knihovnu označit za oblíbenou organizaci, ale když budou stát před volbou, co dělat odpoledne, stráví ho radši doma, na zahrádce nebo v kině. Tady už bude mít reklama těžší úkol: přesvědčit zákazníka o výhodách členství propagované organizace tak, aby svými argumenty převážila důvody, které lidi mají ke svému dosavadnímu jednání. **Preference** si zákazník vytvoří tehdy, pokud v nabídce vidí užítky, které jsou vyšší, než náklady (nejen finanční), které musí vynaložit.

Úspěšně podchycené preference musí vyústit v přesvědčení **jednat**, neodkládat záměr. I ti, kdo se nechají přesvědčit, mohou svůj záměr odkládat. Úkolem reklamy je stimulovat zákazníky, aby se rozhodli rychle, nejlépe teď hned. Podnětem mohou být mimořádné jednorázové akce nebo nově zavedená služba (letní čítárna v zahradě, literární kavárna). Teprve vlastní **akcí**, příchodem zákazníka a zakoupením legitimace nebo vstupenky na mimořádný program jsou završeny cíle reklamy.

Čtenář informuje >

Ředitel Národního informačního a poradenského střediska pro kulturu pan dr. František Zborník nás písemně informoval, že z důvodu reorganizace prací v NIPOS – útvar Centrum informací o kultuře nebude od srpna 2007 pokračovat ve vytváření báze Článeková bibliografie, z níž jsme čerpali podklady pro rubriku Knihovny v tisku. Byli bychom rádi, milí čtenáři, kdybyste nám zaslali své náměty na rubriku, kterou zatím ve Čtenáři postrádáte.

Vaše redakce

Zkušenosti s převodem fondu CD-ROM na PC s operačním systémem WinXP v knihovně v Hradci Králové

Hudební oddělení Knihovny města Hradce Králové má za sebou deset let budování multimediálního fondu. V současné době je v něm zahrnuto více než 450 titulů. Po celou dobu byly CD-ROM instalovány a provozovány na jednom počítači s konfigurací Win98, PIII 450 MHz, 128 MB RAM, 13 GB HDD.

Rozsah fondu, rozdílná počítačová úroveň jednotlivých titulů a různé verze a CD-ROM požadovaného operačního systému začínaly při provozu na jednom PC působit problémy. Opakovaně docházelo k zablokování PC, software různých CD-ROM nebyl kompatibilní s ostatními, některé nainstalované programy se staly příčinou nefunkčnosti jiných.

Přitom nelze jednoznačně říci, že starší počítačové zpracování znamená zastaralost titulu z hlediska obsahového nebo svým metodickým zpracováním. Naopak některé starší tituly nebyly dosud překonány a tematika nebyla nově zpracována. Proto nejsme nakloněni ukvapenému vyřazování titulů kvůli staršímu operačnímu systému. Odhadnout dopředu, který titul může působit při přechodu na nový operační systém problémy, je však velmi obtížné, prakticky nemožné.

Abychom předešli úplnému kolapsu, který by znamenal uzavření informačního pracoviště, bylo v roce 2006 rozhodnuto zakoupit pro fond multimédií nové, výkonnější PC s operačním systémem WindowsXP s konfigurací P4 3GHz, 512 MB RAM, 160 GB HDD.

Původně jsme předpokládali, že fond bude rozdělen mezi dvě PC. Na jednom (stávajícím) zůstanou nainstalovány programy starší, druhé (nové) bude pro tituly mladšího data a nově zakoupené. Do budoucna počítáme s podstatně pomalejším nárůstem fondu. Při nákupu bude upřednostňován náročnější vý-

ukový hudebně vzdělávací software fungující pod WinXP. Předpokládáme, že PC bude využíváno i k prezenčnímu studiu DVD.

S ohledem na současné minimální prostory informačního pracoviště bylo nakonec rozhodnuto zakoupit jedno PC a na něj nainstalovat dva operační systémy – WinXP a Win98. Problém nastal v momentě, kdy jsme chtěli, s ohledem na rychlý vývoj, koupit PC co nejmódnější. Námi vybrané PC obsahovalo totiž komponenty nepodporující operační systém Win98. K odstranění tohoto nedostatku jsme volili cestu přes „virtuální počítač“.

Programy na bázi „virtuální počítač“ umožňují v prostředí WinXP využívat ještě jiný operační systém, v našem případě Win98.

O virtuálním PC podrobněji viz například:

> <http://www.zive.cz/h/Uzivatel/AR.asp?ARI=128958>.

Články k tomuto tématu:

> <http://www.aspnet.cz/Articles/103-virtualizace-uvod.aspx>

> <http://www.aspnet.cz/Articles/104-virtualizace-virtual-pc-2004.aspx>

> <http://www.microsoft.com/wondows/virtualpc/downloads>

Programů umožňujících chod virtuálního PC je více (VMWare, Quemu), my jsme zvolili MS Virtual PC 2004. Nevýhodou MS Virtual PC 2004 je skutečnost, že nepodporuje vstup MIDI (propojení s klávesami), což je pro fond hudebního oddělení nepřijemné omezení. Nebylo však v našich silách a časových možnostech zkusit, zda by jiný program na tvorbu virtuálního PC tuto podmínku splňoval.

Knihovna města Hradce Králové se má výhledově stěhovat do nové budovy. V souvislosti s tím bude komplexně řešen i projekt infor-

mačního pracoviště a multimediální studovny. Předpokládáme, že po té bude provizorní užívání virtuálního počítače nahrazeno několika počítači s různým operačním systémem, mezi něž bude fond rozdělen.

Výměnu počítače jsme naplánovali na prázdniny, kdy je provoz informačního pracoviště omezen. Akce vyžadovala neustálou konzultaci a pomoc technika a byla náročná jak po technické stránce, tak i organizačně.

Postup při převodu fondu multimédií z PC Win98 na PC WinXP

Bylo rozhodnuto nainstalovat do PC dvě větve WinXP (WinXP 1 a WinXP 2) a jedno virtuální PC s Win98. Pro přechod mezi WinXP 1 a WinXP 2 je nutné restartování PC.

Než jsme začali s instalací CD-ROM, byla do počítače nainstalována Česká národní bibliografie, jazykové slovníky, počítačový výukový program Gopas, Adobe Acrobat Reader, Přehrávač DVD... Bylo nutné znovu nainstalovat a přezkoušet všechny CD-ROM. Zkontrolovat jsme museli i položky, které se neinstalovaly, nelze spoléhat na to, že tituly jedné edice nebo jednoho výrobce vydané ve stejném roce budou zaručeně fungovat ve stejném režimu.

Instalace na nové PC byla zároveň příležitostí provést generální prověrku fondu nejen z technické, ale i obsahové stránky titulů. Postupně jsme zjistili, že ve fondu máme:

- 1/ tituly, které fungují pod WinXP bez problémů instalace na WinXP 1
- 2/ tituly, které fungují pod WinXP, ale vyžadují nastavení 256 barev a rozlišení 640 x 480 – instalace na WinXP 1

U CD-ROM tohoto typu se na začátku instalace objevuje informace „Tento program vyžaduje 256 barev“ nebo je to zřejmé po spuštění programu. V těchto případech je možné využít funkci *Kompatibilita*, kterou WinXP nabízí ve *Vlastnostech*. Postup instalace:

a) tituly, které nevyžadují instalaci

- vložit CD-ROM do mechaniky
- start, spust, procházet
- pravým tlačítkem myši klik na spouštěcí heslo, vybrat *Vlastnosti*
- v tabulce vybrat *Kompatibilita*
- zaškrtnout *Spustit* v režimu 256 barev a *Spustit* v rozlišení 640x480

- potvrdit OK

- spustit program: Otevřít, OK

b) tituly, které vyžadují instalaci

- po instalaci titulu vyhledat vytvořeného zástupce v nabídce *Start, Programy*
- pravým tlačítkem myši klik na spouštěcí heslo, vybrat *Vlastnosti*
- v tabulce vybrat *Kompatibilita*
- zaškrtnout *Spustit* v režimu 256 barev a *Spustit* v rozlišení 640x480
- potvrdit OK

U některých titulů proběhne bezproblémová instalace, ale následně titul nelze spustit. V takovém případě doporučujeme zkusit nastavit kompatibilitu obdobným způsobem, ale v tabulce *Kompatibilita* vybrat Win98 nebo Win95.

WinXP udrží kompatibilitu nastavenou u konkrétního titulu v paměti. Při opětovném spuštění titulu postupujeme obvyklým způsobem (kompatibilita je již nastavena).

3/ tituly, které fungují pod WinXP, ale vyžadují konkrétní (starší) software – instalace na WinXP 2

Většinou se jedná o různé verze Quick Time, Media Player atd. Software je zpravidla součástí CD-ROM. Jednotlivé softwarové verze zůstávají trvale v PC (vyšší verze nemaže nižší) a jsou odděleny od ostatních titulů, aby se dopad při konfliktu verzí snížil na minimum CD-ROM. Jednoduše řečeno – aby se verze mezi sebou nepraly.

4/ tituly, které pod WinXP nefungují – instalace na virtuální PC

5/ tituly, které byly dány do fondu multimédií nedopatřením

V počátcích budování fondu jsme mezi CD-ROM zařazovali i tituly typu CD Extra. To jsou zvuková CD s malou datovou stopou, na níž byly většinou videoklipy, fotografie, někdy velmi stručné informační údaje. Ukázalo se, že tento typ nosiče patří daleko více do fondu zvukových CD, datová stopa je jen bonusem.

Provedli jsme odpis titulů z fondu multimédií a následný nový zápis do fondu zvukových CD.

6, 7/ tituly obsahově zastaralé a tituly fyzicky poškozené

Obsahově zastaralé a fyzicky poškozené tituly byly odepsány a vyřazeny.

Souběžně s novými instalacemi jsme informace potřebné pro obsluhu PC v hudebním oddělení (HO) a pro uživatele lepili na booklety jednotlivých CD (nechodí na WinXP, v HO WinXP1, v HO WinXP2, v HO virtuál PC). Poznámku „nechodí na WinXP“ jsme zapsali i do katalogizačních záznamů příslušných titulů.

Z bezporuchového chodu počítače jsme se dlouho neradovali. Již v průběhu podzimu nastaly problémy obdobné těm, které jsme měli na původním PC. Ač nám to bylo velmi proti srsti, museli jsme v lednu 2007 začít se vším od začátku. Než jsme začali s novou instalací, snažili jsme se přijít na to, v čem jsme pochybili. **Nakonec jsme vycházeli z těchto zjištění:**

- dvě větve WinXP a jeden virtuální PC nebylo pravděpodobně nejvhodnější řešení,
- nedrželi jsme se důsledně takového rozdělení CD-ROM, abychom zachovali bezproblémovou větev WinXP 1,
- zálohování jsme prováděli po příliš velkém počtu nainstalovaných titulů,
- zjistili jsme, že některé, bez problému nainstalované a fungující CD-ROM po restartu (novém spuštění PC) hlásí chybu,
- dodatečně jsme zjistili, že některé CD-ROM mají na stránkách vydavatelství upgrade pro WinXP,
- zjistili jsme, že některý z CD-ROM nebo programů narušuje u jiných titulů fonty, ale nevěděli jsme, který to je. Byli jsme si však jisti, že pokud dojde k tomuto poškození, projeví se to u počítačového programu Gopas.

Pro novou instalaci jsme zvolili jedenkrát WinXP a tři virtuální PC s Win98.

Na WinXP jsme dali jen ty CD-ROM, jejichž instalace proběhla bez problémů, tzn. určené pro WinXP, a některé z těch, které byly určené pro Win98. Použili jsme funkci nastavení kompatibility pro Win98.

Virtuální PC 1

Na virtuální PC 1 byly nainstalovány CD-ROM, které **fungují pod WinXP, ale** vyžadují určitý starší doplňkový software (např. konkrétní verzi Quick Time), nastavení 256 barev a rozlišení 640x480, případně ty, u nichž některé funkce pod WinXP fungují a některé nefungují.

Virtuální PC 2

Na virtuální PC 2 byly nainstalovány CD-ROM, které **nefungují pod WinXP a starší** CD-ROM vyžadující operační systém Win 3.11, Win95. Byly sem dány z obavy, že by mohly na virtuálním PC 1 dělat problémy.

Virtuální PC 3

Na virtuální PC 3 byly nainstalovány CD-ROM, které **nefungují na WinXP** a byly i jinak **problematické**.

Při instalaci jsme fond průběžně zálohovali. Psali jsme si signatury nainstalovaných titulů, takže jsme přesně znali stav od zálohy k záloze.

Po zálohování jsme vždy zkontrolovali program Gopas (kvůli správnosti fontů) a namátkou některý z právě nainstalovaných CD-ROM. Pokud jsme narazili na problém, vrátili jsme se o jednu zálohu zpět a poslední CD-ROM instalovali znovu. Když jsme objevili problémový titul, přeřadili jsme jej na virtuální PC 2 nebo virtuální PC 3. Podle nových skutečností jsme upravili informace na bookletech jednotlivých CD-ROM.

Při instalacích jsme zjistili, že:

- CD-ROM **Artopedia 2** vyžaduje pro WinXP aktualizaci ze stránek firmy Terasoft <http://www.terasoft.cz>,
- CD-ROM **Ottova encyklopedie z roku 1997** nefunguje na WinXP. Více o nových verzích na <http://www.ottovaencyklopedie.cz>,
- Některé jazykové tituly firmy **LANGMaster** vyžadují pro WinXP aktualizaci ze stránek firmy <http://podpora.langmaster.cz>. Týká se i titulů, které dostaly knihovny v rámci projektu Půjč si LangMaster.
- Tituly firmy **JIMAZ** pod WinXP nefungují. Z důvodu zabezpečení těchto CD-ROM proti kopírování je nelze spustit ani na virtuálním PC. Virtuální PC neumožňuje zkontrolovat, zda je v PC originální CD. Jedná se o *Staletí objevů, Atlas světa, První světová válka, Druhá světová válka, Válka v Pacifiku, Dobývání vesmíru, Slavní generálové, Koktejly, Záhady a tajemství*. CD-ROM *Vážná hudba* funguje na WinXP bez problémů.
- U titulů vyžadujících operační systém MS-DOS jsme použili program DOSBox a nainstalovali je na WinXP.
- Chceme-li mít virtuální PC přes celou obrazovku, použijeme pravý ALT + Enter.

Nemůžeme-li najít ukončení programu, můžeme použít levý ALT + F4. Po změně barevné hloubky je vždy nutné provést restart PC.

Po zkušenostech, které jsme nabyli, jsme přesvědčeni, že i toto je provizorní řešení. Jakkmile bude vyřešen nedostatek prostoru, vrátíme starší CD-ROM na samostatný PC s Win98, na který již nebudou další tituly přidávány. Nový PC s WinXP budeme pečlivě chránit před jakýmkoli problematickým softwarem.

Problémem ale zůstává životnost PC. V budoucnu jistě nastane doba, kdy nám vypoví

službu například základní deska a fond budeme muset nainstalovat na jiné „staré PC“, které bude mít ovladače pro operační systém Win98. Vyřazování titulů z důvodu zastarání použitého operačního systému se tak nevyhne, ale můžeme je o několik let oddálit.

Budeme rádi, když naše zkušenosti alespoň trochu ušetří práci těm, kteří se na podobnou akci chystají. Dotazy na konkrétní tituly zodpovíme individuálně na požádání (hrda@knihovnahk.cz). Uvítáme také jakékoli vaše připomínky a zkušenosti s touto problematikou.

Motivace zaměstnanců na informačním pracovišti / v knihovně 3. část

Spoluúčast na rozhodování a využití marketingu jako motivačního faktoru

V tomto díle se zaměříme na další faktory, které mohou ovlivňovat motivaci a výkonnost týmu v knihovně. Půjde o spoluúčast na rozhodování a využití marketingu jako motivačního stimulu.

Spoluúčast na rozhodování

Míra spoluúčasti podřízených na rozhodování je ovlivněna stylem vedení. Zpracovávat cíle se svými podřízenými znamená dát jim možnost rozhodnout, jak budou jednotlivé kroky vykonávat.

Předpokladem dostatečné spoluúčasti podřízených je prostředí otevřené všem názorům, nikdo by se neměl bát vyslovit odlišný názor, kontroverzní otázku nebo ukázat své pocity. Taková atmosféra vznikne pouze za předpokladu, že sám nadřízený je otevřený a přístupný ostatním a nestaví svou autoritu na odstup od podřízených zaměstnanců. Jen v takovém prostředí se personál může sít s cíli knihovny.

Na druhou stranu je třeba počítat s tím, že spoluúčast zaměstnanců na rozhodování je více časově náročná, protože se k jednomu problému vyjadřuje více lidí a probíhá nutná výměna názoru. Tato časová nevýhoda je však kompenzována větší podporou při realizaci, což v případě různých reorganizačních změn či řešení projektů

(ať už to jsou nové služby nebo zlepšování stávajících), výrazně usnadní jejich dokončení.

Zapojení zaměstnanců do plánování rozvoje služeb

V praxi se dobře osvědčila aplikace MBO (management by objective). Jde o metodu řízení podle cílů, kdy každý dostává ve spolupráci s jednotlivými zaměstnanci v pravidelných intervalech úkoly, na jejichž základě je pak hodnocen.

V praxi lze za předpokladu, že zaměstnanci jsou seznámeni alespoň rámcově se strategií knihovny, využít metodu brainstormingu, při níž má každý možnost napsat na lísteček svůj nápad nebo návrh na různá vylepšení a přidat ho k ostatním. Jednotlivé návrhy je pak dobré se zaměstnanci alespoň obecně prodiskutovat, přiřadit jim priority podle přínosu pro uživatele či knihovnu a následně je umístit do předběžného časového harmonogramu.

Předností výše popsaných metod je podpora soudržnosti týmu (již jednou zmiňovaný pocit „my“), lepší vzájemná komunikace ve skupině, možnost uplatnit vlastní nápady a projevit zájem o podřízené. Všechny tyto faktory ovlivňují motivaci zaměstnanců.

Spoluúčastí podřízených na dění ve firmě může vedoucí skupiny také získat přístup k důležitým informacím. Zaměstnanec ví o svém

úseku více než kdokoli jiný a jako první rozpozná chvíli, kdy je třeba něco změnit a najít možná východiska z nastalé situace. Negativní roli mohou v tomto případě sehrát tzv. „zajaté koleje“, ty však můžeme překonat tím, že důkladně vysvětlíme zamýšlené změny a zaměstnanec se ztotožní s cíli celého oddělení. Půjde-li touto cestou, vytvoříme všem kolegům prostor pro tolik potřebnou seberealizaci, můžeme ji ještě zdůraznit tím, že jim přenecháme více odpovědnosti za jejich jednání, zapojíme je do diskuse a budeme jim naslouchat. Zaměstnanec by měl také mít možnost účastnit se na tvorbě vlastních pravomocí a povinností.

Nadřazený však může převést odpovědnost na svého kolegu pouze při dílčích úkolech. Hlavní rozhodnutí vždy zůstává na vedoucím skupiny, který musí kontrolovat průběh plnění zadaného úkolu. Mohou to tedy být rutinní úkoly, účast na jednáních a konferencích (zaměstnanec dostane nové nápady; reprezentace nadřízeného znamením důvěry; zvyšování odborných a společenských schopností – nové kontakty), zvláštní úkoly (psaní zpráv, shromažďování podkladových materiálů), šíření informací aj.

Využití marketingu při motivaci podřízených
Pro motivaci zaměstnanců knihoven lze vyu-

žít také marketing. Je jedno, zda jde o vnitřní marketing v rámci určitého podniku či externí, určený uživatelům z řad veřejnosti. Proč nenechat zaměstnance knihovny, aby se sami zapojili do návrhu marketingových akcí? Může jít o vyhledávání vhodných komunikačních kanálů, návrhy propagačních letáčků na jednotlivé služby knihovny aj. Zapojení zaměstnanců do propagace vlastních služeb má hned několik pozitiv:

1. zaměstnanci oddělení sami nejlépe znají své uživatele a dokáží tak odhalit možnosti dalších potencionálních zákazníků;
2. zaměstnanci oddělení nejlépe znají svoji práci a pravděpodobně ji budou alespoň někteří umět také dobře nabídnout;
3. a konečně aktivní spoluúčast na marketingové akci významně přispěje koby motivační strategie; objeví se pocit spoluzodpovědnosti nejen za propagaci služeb, ale i za dobře odvedenou práci a navíc se tak posílí pocit sounáležitosti ke skupině (pocit „my“), který má také motivační účinky.

Příště se podíváme na to, co může pro zlepšení motivace na pracovišti udělat vedoucí pracovník.

TEREZA ŠEDIVCOVÁ
tshedivcova@csob.cz

ZE ZAHRANIČÍ

> IVETA KILÁROVÁ (kilarova@snk.cz)

Místo knihoven v životě měst a obcí: Informace o semináři v SNK v Martině

Odbor pro knihovní systém SR ve Slovenské národní knihovně v Martině (OKS SR SNK), pod vedením PhDr. Ivety Kilárové, Csc., připravil ve dnech 14. a 15. listopadu loňského roku seminář s názvem *Místo knihoven v životě měst a obcí*. Byl určen vedoucím pracovníkům veřejných knihoven Slovenska, ale také jejich zřizovatelům, zástupcům místní samosprávy, vyšších územních celků (VÚC – zřizovatelé regionálních

knihoven s krajskou působností a regionálních knihoven v kraji) a zástupcům Sdružení měst a obcí Slovenska (*Združenia miest a obcí Slovenska – ZMOS*). Setkání se těšilo značné pozornosti, první den se ho zúčastnilo 132 a druhý den 95 zájemců.

Program semináře vycházel z potřeby seznámit odbornou veřejnost s nepříznivými tendencemi vývoje a zhoršující se situací ve službách

veřejných knihoven SR, dále z představení prohlubujících se rozdílů mezi jednotlivými kraji a z poukázání na možnosti zlepšení jejich situace. To může nastat vytvořením vymezeného stupně garantovaných podmínek na zabezpečení určité úrovně kvality veřejných knihovnicko-informačních služeb, a to na základě přijatých standardů pro služby veřejných KIS z hlediska jejich zabezpečení zřizovateli.

Knihovníci usilují o zlepšení své situace informováním o poskytovaných službách a různých formách aktivit, včetně komunitních, například zapojením zřizovatelů a jednotlivých skupin obyvatel v komunitě do programů určených široké veřejnosti. Velký prostor pro zlepšení spolupráce, vzájemné informovanosti a podpory se otevírá knihovnám nejen v komunitních aktivitách, ale také ve vzájemném soutěžení. Jako příklad lze uvést soutěž Knihovna roku, kterou pořádají knihovníci v České republice. Právě proto byla velká část programu vymezena kolegyním z ČR, kde se aktivněji věnují i komunitním programům knihoven.

Na semináři zaznělo čtrnáct přednášek, pro nedostatek času byla vynechána prezentace výsledků dotazníkového průzkumu o přístupu ke komunitním aktivitám v knihovnách SR.

Ústřední metodické pracoviště pro knihovní systém SR podle zákona o knihovnách č. 183/2000 Sb. – OKS SR SNK v Martině – oslovilo všech osm regionálních knihoven s krajskou působností, osmadvacet regionálních a dvě bratislavské městské knihovny a požádalo je o vyplnění krátkého dotazníku, jehož prostřednictvím chtělo zjistit vnímání komunitních aktivit v těchto knihovnách. Oslovené knihovny přistoupily k tomuto úkolu jako obvykle velmi odpovědně a poskytly množství zajímavých informací, a tudíž jsme tyto materiály představili společně a kompletně v téměř stostranovém kompilátu s názvem *Komunitní aktivity regionálních knihoven SR*. Předali jsme ho zřizovatelům těchto knihoven a všem knihovnám regionálním, včetně krajských, ve snaze o zlepšení vzájemné informovanosti a případné čerpání podnětů a rozvoj spolupráce. Přítomní na semináři byli informováni, že přehledně zpracované údaje z odpovědí budou publikovány v odborném periodiku Knížnica.

Otázky týkající se chápání komunitních aktivit knihoven byly následující:

- 1) Které aktivity z těch, jež vaše knihovna zorganizovala a realizovala za posledních 10 let, považujete za komunitní? Vyjmenujte je.
- 2) Proč je považujete za komunitní?
- 3) Které z uvedených akcí byly nejuspěšnější? Uvedte 10 akcí v pořadí 1. – nejuspěšnější..., 10. – nejméně úspěšné.
- 4) Proč uvedené akce považujete za úspěšné? Uvedte důvod/důvody ke každé akci zvlášť.

(*Např. pocit spokojenosti knihovníků s organizací, průběhem, obsahem akce, ohlas veřejnosti – třeba uvést konkrétně, např. počet účastníků, pochvaly ústní, písemné, pozitivní ohlas v médiích, zájem kolektivu jiné knihovny o scénář akce, požadavky na její opakování, sponzorské dary, ocenění zřizovatele, zvýšený počet uživatelů, návštěvníků, výpůjček, žádosti o informace o dalších akcích, o činnosti knihovny, nabídky spolupráce ze strany jiné instituce, nabídky pomoci jednotlivce při organizaci pořadů a jiné možnosti pozitivních ohlasů na vaše akce.*)

Ředitelka OKS SR SNK Iveta Kilárová v prezentaci s názvem *Veřejné knihovny ve statistických údajích a výsledcích výzkumů pozice knihoven v systému místní kultury. Možnosti zřizovatelů a knihovníků. Tendence vývoje, porovnání podmínek a spolupráce veřejných knihoven SR s jinými kulturními institucemi a s knihovnami v ČR* vysvětlila základní myšlenky semináře, který byl rovněž setkáním představitelů knihoven se zástupci MK SR, ZMOS a VÚC.

Příspěvek přinesl hodnocení veřejných knihoven z hlediska vývoje základních statistických ukazatelů, přičemž upozornil na nutnost komplexního pohledu na situaci v kultuře na Slovensku. Kromě toho byly prezentovány výsledky dotazníkového průzkumu *Humanizace knihoven* z roku 2004, který sledoval postavení knihoven v systému místní kultury. Uvedené grafy znázorňovaly podíl knihoven na kulturně-společenské činnosti obce, zdroje finančních prostředků na činnost knihoven, postoje uživatelů ke struktuře knihovních fondů, bezbariérový přístup do knihoven či speciální služby pro zvláštní skupiny uživatelů. Velký prostor byl věnován tabulkám, v nichž byly pře-

hledně zpracovány výsledky plnění standardů podle indikátorů: počet knihovnických jednotek doplněných do fondu za rok, počet míst ve studovněch a čítárnách, počet počítačů s internetem pro veřejnost a počet provozních hodin pro veřejnost za týden, ve srovnání s knihovnami v ČR a v rámci krajů SR. Na Slovensku se doposud statistické údaje o knihovnických službách podle počtu obyvatel nesledovaly, proto byly použity zkušenosti z Česka. Rovněž v SR nejsou přijaty ani standardy pro veřejné KIS, proto byly výsledky o knihovnách SR hodnoceny podle standardů ČR a porovnány s výsledky veřejných knihoven ČR. Pracovní skupina při OKS SR SNK pro tvorbu standardů rozvoje služeb veřejných knihoven připravuje v současné době návrhy standardů pro veřejné KIS.

Mgr. Mária Balkóciová, vedoucí pracovní skupiny pro tvorbu standardů a krajská metodička Žilinské knihovny, spolu s Mgr. Katarínou Šušoliakovou, ředitelkou Žilinské knihovny a vedoucí sekce veřejných knihoven SAK, přednesly rozsáhlý příspěvek *Organizační a finanční podmínky činnosti regionálních knihoven*. Seznámily s organizačními změnami, které nastaly za posledních deset let ve veřejných a především v regionálních knihovnách v souvislosti s reorganizací územního a správního členění SR, se změnami legislativního prostředí a se střídáním různých zřizovatelů. Podrobně analyzovaly problematiku financování regionálních knihoven v uvedeném období a předložily přehled o příspěvcích zřizovatelů na jednoho obyvatele a o přírůstcích knihovnických fondů ve srovnání s dotacemi v jednotlivých krajích.

PhDr. Eva Ďurišová a ředitel Městské knihovny v Bratislavě Mgr. Juraj Šebesta, PhD., v prezentaci s názvem *Bratislavské veřejné knihovny za poslední desetiletí* informovali o postavení některých knihoven ve sledovaném období, o jejich vztazích se zřizovateli, finančním zajištěním, nákupu knižního fondu, vývoji základních statistických ukazatelů, ale zvláště o vývoji personálního zajištění činnosti knihoven, automatizaci a internetizaci, metodické a ediční činnosti. Z vystoupení vyplynulo, že tyto knihovny si i ve velkém konkurenčním prostředí jiných typů knihoven a kulturních institucí našly a nadále hledají cesty k uživatelům a prostřednictvím knih a odborných informací se podílejí na

jejich kulturním, výchovném a vzdělanostním rozvoji. O fondy a akce těchto knihoven je stále veliký zájem. Ve srovnání s regionálními knihovnami SR, kde se v letech 1997–2004 projevil výrazný pokles uživatelů (45,5 %) a výpůjček (54 %), v bratislavských veřejných knihovnách došlo k menšímu poklesu uživatelů (o 21,5 %) a výpůjček (o 5 %).

Mgr. Monika Lopušová z odboru muzeí, galerií a knihoven MK SR účastníky semináře informovala o grantové podpoře knihoven v roce 2007.

Ředitel Oravské knihovny Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíně PhDr. Milan Gonda na základě výročních zpráv z regionálních knihoven vypracoval a představil *Analýzu komunitních aktivit regionálních knihoven Slovenské republiky*.

PhDr. Helena Sakálová, CSc., pracovnice Katedry knihovní a informační vědy FF UK v Bratislavě, přednesla příspěvek na téma *Čtení a rodina*. Zaměřila se na problematiku čtení a čtenářské gramotnosti dětí v kontextu rodinné výchovy. Upozornila na pokles intenzity čtení, na nedostatečnou čtenářskou gramotnost dětské populace a na potřebu věnovat pozornost formování čtenářských kompetencí dítěte. Objasnila základní vztahy mezi rodinou, čtenářskou gramotností a knihovnou, vliv čtení na rozvoj osobnosti dítěte v jednotlivých vývojových obdobích, charakteristiky čtení současné dětské populace a čtenářských kompetencí, cíle, funkce a metody čtenářské výchovy v rodině a jejich limitující faktory, jakož i funkce a úlohy knihoven při projektování aktivit orientovaných na rodinu. Poukázala na konkrétní projekty a aktivity zaměřené na podporu čtení v jiných zemích světa a na činnost veřejných knihoven na Slovensku při realizování čtenářské výchovy. Naznačila strategii, která umožňuje zapojit do tvorby projektů a programů na zlepšení čtenářské gramotnosti populace všechny zainteresované subjekty.

Mgr. Zuzana Ježková, manažerka dalšího vzdělávání z Knihovnického institutu NK ČR v Praze, v prezentaci *Komunitní knihovna – příležitost pro knihovnu i obec* a také v prezentaci *Příklady komunitních aktivit v ČR* podrobně a na příkladech vysvětlila pojmy související s aktivitami komunitních knihoven a ná-

zorně představila množství komunitních akcí prostřednictvím fotografických materiálů.

Daniela Wimmerová z Městské knihovny v Českém Krumlově v příspěvku *Knihovna roka a Co venkovské knihovny umějí a mohou* přiblížila účastníkům semináře zkušenosti s organizací této soutěže v ČR a také na konkrétních aktivitách nabídla možnosti oživení malých obecních knihoven. Zvláště podnětné byly informace o spolupráci s místní samosprávou, což se projevilo i v zájmu zástupců ZMOS a přítomných knihovníků o vyhlášení analogické soutěže *Knížnice roka* pro obecní knihovny na Slovensku. Možnosti vyhlášení soutěže, ale i jiným odborným problémům se přítomní věnovali i v diskusích během společenského večera.

PhDr. Klára Kernerová, ředitelka Veřejné knihovny Jána Bocatia v Košicích, představila *Netradiční aktivity knihovny*. V prezentaci s tímto názvem přítomné seznámila se skutečností, že jejich knihovna netradiční aktivity úspěšně realizuje už několik let. Rozebrala okolnosti, které přispívají k úspěchům knihoven (výhodná lokalizace, příjemný interiér, naslouchání veřejnosti, dobrá spolupráce s partnery, systematická a koncepční práce s médií, nápaditost a otevřenost), a podrobně popsala aktivity, které se setkaly s mimořádným zájmem veřejnosti (Fotogalerie Nova, Fotoklub Nova, Klub výtvarníků, Dějepisný spolek, Knihovníci na ulici, Literární maraton, Hazmana).

Ředitelka Knihovny P. O. Hviezdoslava v Prešově Mgr. Iveta Hurná vzbudila zájem přítomných videonahrávkou z festivalu *Prešov čte rád*. Kromě toho prezentovala i bohaté komunitní aktivity dětské knihovny Sluníčko.

Mgr. Ivana Šipošová, ředitelka knihovny ve Staré Lubovni, představila komunitní aktivity pro různé skupiny obyvatel v přednášce na téma *Jak to děláme my v Lubovňanské knihovně*.

Organizátorka akcí v Městské knihovně

v Bratislavě Mgr. Zuzana Liptáková v přednášce *Veřejné akce – možnost zviditelnění knihoven* přiblížila specifika a bohaté možnosti bratislavských knihoven při realizování zajímavých akcí i s účastí významných osobností.

Nakonec účastníci jednohlasně přijali závěry semináře:

- 1) Akce o komunitních aktivitách organizovat každoročně;
- 2) Vydat metodickou příručku pro knihovníky a rodiče o tvořivých metodách četby s dětmi;
- 3) Otevřít diskusi na INFOLIB o soutěži *Knížnice roka* a jejích kritériích pro obecní knihovny, která by mohla proběhnout v roce 2007, vyhodnocení a ocenění knihoven by se mělo konat v roce 2008. Na poradě ředitelů a metodiků knihoven 13. 12. 2006 by mohla být soutěž vyhlášena, pokud získá podporu zřizovatelů těchto knihoven a MK SR;
- 4) Publikovat všechny příspěvky ze semináře v periodiku *Knížnice*;
- 5) Na INFOLIB vytvořit rubriku *Komunitní aktivity knihoven*, kde by měla probíhat výměna zkušeností.

Bohatý program přítomné natolik vyčerpal, že na výzvu k diskusi zareagovala jen Mgr. Zuzana Ježková. Stále zůstává otevřená možnost vytvoření pracovní skupiny při OKS SR SNK, kterou se ústřední metodické pracoviště pro knihovny SR usilovalo sestavit už na začátku roku 2006, ale nezískalo dostatečnou podporu odborné veřejnosti. Nadále však pocítujeme její potřebnost a uvědomuje si ji stále víc knihovníků. Věříme, že tato pracovní skupina bude přínosem i pro veřejné knihovny SR, umožní zlepšení vzájemné informovanosti a vztahů s komunitou a zřizovateli, aktivnější využívání jejích služeb a nakonec i zvýšení statusu knihovnické profese ve společnosti.

Přeložila OLGA VAŠKOVÁ

P O Z N Á M K A : Protože od napsání tohoto příspěvku a jeho publikování ve Čtenáři uplynula určitá doba, zajímalo nás, jestli se slovenským knihovníkům podařilo splnit závěry semináře, konkrétně nastartovat soutěž *Knížnice roka*. Autorka článku nám sdělila, že Odbor pro knihovní systém SR ve Slovenské národní knihovně v Martině musel prioritně řešit přechod knihoven na internetový on-line formulář pro statistiku, čímž byly další aktivity pozdrženy. - red -

Čtenář informuje >

Časopis Čtenář najdete letos i na pultech knihkupectví ACADEMIA • Václavské náměstí 34, Praha 1
• Národní třída 7, Praha 1 • náměstí Svobody 13, Brno • Zámecká 2, Ostrava.

Vybrané překlady z norské literatury za poslední desetiletí

2. část

Pro mnohé idylická poválečná léta prosperity a stabilního ekonomického růstu měla i na Západě a v Norsku svou stinnou stránku, již bylo vytěšňování a anihilace jinakosti. V Norsku se to viditelně projevilo například naturalizačním tlakem na Sámskou menšinu na severu země. Romanopisec, básník a dramatik, vzděláním malíř **Jens Bjørneboe** (1920–1976) byl hlasitým kritikem rovnostářství, které v padesátých a šedesátých letech v Norsku panovalo. Na mušku si bral zvláště utlačující systém školství a ponižující normy vězeňství. Bjørneboe se nicméně soustředil i na nejširší souvislosti vzájemného lidského útlatu. Nelidskost lidstva obecně se stala ústředním tématem trilogie *Dějiny bestiality* (1966, 1968, 1973). Česky máme k dispozici první a nejradikálnější díl *Okamžik svobody* (1966, česky 2003). Vyprávěčem příběhu je bezejmenný soudní sluha v malém alpském městě Heiligenberg, který se pokouší oživit svou paměť, v níž zůstaly jen vzpomínky na „vraždy, válku, koncentrační tábory, mučení, otrockou práci, popravu, vybombardovaná města a ohořelé dětské mrtvolky“, a který pracuje na svém životním díle – souborných dějinách lidské bestiality. Bjørneboe píše o hrůzách minulého století bez emocí, někdy i s ironií, při níž tuhne krev v žilách. Vše popisuje otevřeně, bez obalu a zbytečné diplomacie. Rekonstruuje tak i paměť svých čtenářů, neboť, jak vyplývá z této výjimečné knihy: „Bez paměti není souvislost, není skutečnost, není přehled o vlastním životě, žádné já.“

Až dosud jsme se zaměřili na dnes již klasickou norskou literaturu v českých překladech, nyní se podíváme na žijící norské autory a jejich díla dostupné v češtině.

Sedmdesátá léta se v norské literatuře odehrávají ve znamení silné politické angažovanosti extrémně levicového ražení; prakticky žádné ze stěžejních „sorealistických“ děl této doby do češtiny přeloženo nebylo. V polovině sedmdesátých let však nenápadně debutovala

řada spisovatelů, kteří se prosadili později a jsou dnes hojně překládáni, mezi nimi **Lars Saabye Christensen**, **Herbjørg Wassmoová** či **Ingvar Ambjørnsen**.

Lars Saabye Christensen (nar. 1953) se v Norsku poprvé proslavil románem *Beatles* (1984), který vypráví o zážitcích party kluků v Oslu šedesátých let. Christensenův návrat do padesátých a šedesátých let, který se stal v jeho románech takřka stálíci, má čistě nostalgický podtext. Jeho úsměvná vyprávění zasazená do konkrétní městské části v mnohém připomene Petra Šabacha. Tam, kde Šabach vypráví o pražské Bubenči, popisuje Christensen dětství v osloském Frogneru. Zásadní rozdíl, kromě širšího kontextu, však plyne z vyprávěcího postupu: Pro Šabachův styl je rozhodující zkratka, pro Christensenův dynamika jinak rozsáhlého vyprávění. Do češtiny byly přeloženy dva romány. *Poloviční bratr* (2001, česky 2004), ověřený Cenou Severské rady za literaturu, zachycuje příhody Barnuma Nilsena a jeho rodiny napříč čtyřmi generacemi. S těžištěm v Christensenových oblíbených 60. letech vypráví román též příběh Norska dvacátého století. Pro chabý vzrůst a podivné křestní jméno se chlapec stává terčem posměchu a fakovacím panákem vrstevníků. Vyrůstá se svým starším nevlastním, rozuměj polovičním bratrem a postupně si uvědomuje, že i on sám je poloviční člověk, a to nejen vzezřením, ale i v myšlenkách. Poloviční bratr tak vlastně pojednává hned o dvou polovičních bratrech, Barnumovi a Fredovi, a o strategiích, pomocí nichž se s vlastní nedostatečností vyrovnávají. Všeobecná polovičitost, klam a lež jsou hlavními tématy i dalšího Christensena románu přeloženého do češtiny. *Model* (2005, česky 2006) je příběh stárnoucího malíře, jenž se dozví, že přichází o zrak. Setkáváme se s novou variantou christensenovského polovičatého člověka, jehož fyzický handicap má svůj protipól v duševním mrzáctví. Christensen se snaží podat nově poněkud vyčpělou a mnohokrát

ozkoušenou zápletku: Velký umělec musí volit mezi uměním a životem pro ostatní, pro rodinu a své blízké. Čtené aluze na Ibsenovu *Divokou kachnu* akcentují ústřední téma románu, jež se počínaje Ibsenem táhne norskou literaturou jako červená nit: téma životní lži, životního sebeklamu, jímž si sobci dodávají sebevědomí a jehož jménem obětovávají své okolí.

Herbjørg Wassmoová (nar. 1942) se prosadila na začátku osmdesátých let románem *Dům se slepou verandou* (1981, česky 2006). Autorka je představitelkou naturalisticky pojatého protestu proti útlatu žen společností. Nejedná se však o prvoplánový feminismus, její příběhy jsou otřesné, ale velmi čtivé, prodchnuté atmosférou severního Norska, kde se zpravidla odehrávají. V románu, který se dočkal dvou pokračování, se vrací do padesátých let Norska, a to daleko kritičtěji, než poněkud sentimentální Christensen. Na mušku si bere tolik diskutovaný problém žen, které za války měly poměr s německými vojáky. Wassmoová vypráví příběh Tory, „německého parchanta“, jež vyrůstá pouze s matkou a s otčímem (německého otce nikdy nepoznala) v malé rybářské osadě na severu Norska. Kromě všeobecného opovržení, které jí mnoho obyvatel osady dává najevo, musí snášet i pravidelné sexuální zneužívání otčíma. Wassmoová nevypráví však jen drastický příběh Tory, značnou pozornost věnuje i dalším lidem žijícím v osadě. Před zrakem čtenáře se tak rýsuje úchvatný a zdrcující obraz života v malé přímořské komunitě, jež ale může představovat i synekdochu nehostinného života na zemi obecně. Česky vyšla též *Knihy Dinina* (1989, česky 2005), melodramatický, naturalisticky detailně vyprávěný tragický příběh ženy zkoušené osudem, přírodou a lidmi, opět ukotvený především do přímořského severního Norska, tentokrát do 19. století.

Poslední z trojlístku překládaných debutantů 70. let dvacátého století je **Ingvar Ambjørnsen** (nar. 1956). Původně se do povědomí čtenářů zapsal sérií sociálně angažovaných detektivních románů pro mládež. V roce 1993 vydal první román o Ellingovi, o němž byl od prvopodání přesvědčen, že se jedná spíše o experimentální projekt pro nejužší čtenářské skupiny. Nečekaně pozitivní ohlas, jehož se román o osamělém jedinci se zjitřenou vnímavostí

dostalo, nicméně podnítil Ambjørnsena k napsání dalších tří více či méně volných pokračování, poslední vyšel v roce 1999. Z této tetralogie je bezpochyby nejpobulárnější, a to nejen čtenářsky, třetí díl *Elling. Pokrevní bratři* (1996, česky 2006). Film natočený podle románu byl nominován na Oskara a oklikou přes filmový scénář vznikla i divadelní adaptace Axela Hellsteinia *Elling a Kjell Bjarne* – mimochodem též přeložená do češtiny a u nás opakovaně nastudovaná. Tématem úsměvného románu je relativnost konceptu „normálnosti“. Ellingovi, hlavní postavě a vyprávěči románu, a jeho nejlepšímu kamarádovi alias pokrevnímu bratru Bjarnu Kjellingovi je dána příležitost přestěhovat se z psychiatrické léčebny do obecního bytu a pod dohledem kontaktní osoby se včleňovat do „normální“ společnosti, učit se žít „normálním“ samostatným životem. Kniha je plná nepodlézavé situační komiky, ale najde se i vážnější tón, bohužel ne vždy zcela přesvědčivý.

Výše zmíněný trojlístek autorů se vyznačuje sázkou na tradiční velká vyprávění, jež jsou postavena na silném příběhu, své místo v nich má humor, vážnost, zklamání i naděje apod. Všechno, co čtenář může očekávat od klasického nadčasového románu. Zároveň se však v Norsku objevuje bezpočet spisovatelů, již se snaží o nové pojetí románu, o využití neobvyklých vyprávěcích postupů, neotřelého jazyka, jedním slovem o experiment. Ne vždy se takovéto knihy setkají s širokým zájmem čtenářů, avšak i zde se najde mnoho autorů, kterým se experiment zdařil, a to pak stojí za přečtení více než tradiční romány. V tomto smyslu vyniká dramatik, romanopisec a esejista **Jon Fosse** (nar. 1959). Do češtiny byla přeložena řada jeho her – knižně vyšly *Jméno* (1995, česky 2002) a *Noc zpívá své písně* (1998, česky 2002), další jsou v českém překladu k dispozici v rukopisu a občas se objeví v inscenované podobě. Letos v češtině vyšla první část dvojrománu *Melancholie I., II.* (1995, 1996, česky *Melancholie I.*, 2007) inspirovaného osudem norského romantického malíře Larse Herteviga. V nejbližší době vyjde v překladu i útlý avšak intenzivní román *Ráno a večer* (2000, česky vyjde 2007), jež bývá označován za jeden z jeho nejvýznamnějších nedramatických textů.

Pro veškerou beletristickou tvorbu Jona Fosseho je charakteristický zájem o prosté a paradoxně nesdělitelné stránky existence. Román *Ráno a večer* je hluboce lidské vyprávění o archetypálním norském rybáři, které se rozpíná mezi dvěma krajními fázemi života, mezi zrozením a smrtí. Líčí jeho jednoduchý životní příběh, zdánlivě prostý, bez velkých zvratů a veletočů. Johannes se narodí do chudé rybářské rodiny, ožení se, vychová děti a nakonec již jako vdovec zemře ve spánku ve své posteli. Jak je však pro Fosseho charakteristické, to hlavní se neodehrává na povrchové dějové linii, ale v rovině mezi textem a čtenářem. Všední filozofování obyčejného rybáře vedené skromným jazykem a protkané stále se vracějícími i zbloudilými myšlenkami se kromě zdánlivých maličkostí dotýká i zásadních témat lidské existence.

V devadesátých letech se na literární scéně objevila celá řada mladých spisovatelů, dětí bouřlivých osmašedesátníků, které spojuje zájem o obyčejného člověka a o každodennost. Jejich literární hrdinové se často bezcílne pohybují světem, necítí žádnou přináležitost, nenavazují vztahy dlouhodobějšího rázu, kategorie rodiny se pro ně rozpadla, reflexivně vstřebávají veškeré podněty a jsou flexibilně připraveni změnit svá stanoviska. Neusilují již o to nějak uchopit svět a porozumět mu, snaží se najít způsob, jak v něm přežít a uchovat si ucelenou představu o sobě samém. Exkluzivní spisovatelkou v tomto smyslu je **Hanne Ørstaviková** (nar. 1969) a její román *Láska* (1997, česky 2002). Odehrává se na malém městečku v severním Norsku, hlavními hrdiny jsou svobodná matka Vilma a její syn Jon. Děj je časově vměstnán do jedné zimní noci, do předvečera Jonových devátých narozenin. Jazyk Ørstavikové je minimalistický, vyjadřuje jen vše nezbytně nutné pro vykreslení pocitů postav a děje. Tento jazyk zrcadlí minimální komunikaci mezi matkou a synem, netečnost, kterou matka projevuje vůči synovi, jejich hledání přátelství a lásky, lásky, která je však pouze v názvu románu, jenž ve skutečnosti pojednává o nenaplněné touze po ní.

Dalším výrazným autorem konce tisíciletí je romanopisec a scenárista **Erlend Loe** (nar. 1969). Proslavil se nejdříve ilustrovanými knihami pro děti, později romány a v nepo-

slední řadě i filmovými scénáři. Do češtiny byla přeložena jeho nejvýraznější kniha *Naivní. Super* (1996, česky 2005). Minimalistický výraz a jemnou, leckdy černou ironii okořenil Loe naivním pohledem hlavního hrdiny na realitu. Pětadvacetiletému vypravěči se při zcela obyčejné hře v kriket rozpadne pojem o sobě samém. Ztratí veškeré iluze o světě a o své osobní úloze v něm. Román je vyprávěním rázem zdetinštělého dospívajícího jedince hledajícího vlastní identitu, její základní obrysy, úhelné kameny. Seznamy, které si začne vytvářet, vzpomínky na dětství, zatloukačka a komunikace s kamarádem jakož i návštěva u bratra v New Yorku mu pomáhají získat odstup od každodennosti a uvědomovat si vlastní já v širších souvislostech. Samotný příběh však není tím hlavním, co na knížce zaujme. Tím je zvolený minimalistický výraz, který trefně pasuje ke zvolené perspektivě, k naivnímu popisu skutečnosti. Erlend Loe našel pro svůj obsah vhodnou formu a výsledkem je neotřelý a podmanivý styl naivního minimalismu.

Od počátku 90. let zažívá v Norsku obrodu **povídka**. Za jednoho z nejpозoruhodnějších a nejvlivnějších současných norských povídkářů bývá považován **Kjell Askildsen** (nar. 1929). Debutoval již v šedesátých letech; v následujícím desetiletí psal dnes už zapomenuté romány v duchu tehdy mainstreamového socrealismu. Proslavily ho až čtyři sbírky povídek, které od osmdesátých let zatím napsal. Hlavními hrdiny bývají osamělí staří muži, tématem chybějící mezilidská komunikace a lidská důstojnost. Charakteristický je minimalisticky strohý ráz vyprávění podbarvený prosvítající suchou ironií. Formální a obsahová stránka tak dohromady vytvářejí svérázný styl. V polovině 90. let, kdy se do kurzu dostal výrazový minimalismus kombinovaný s důrazem na mezilidský nezájem, na odcizení (jak jsme viděli na příkladech Loe a Ørstavikové), byl na piedestal vynesena právě stárnoucí minimalista Kjell Askildsen. V češtině máme k dispozici výběr *Hřebík v třešni a jiné povídky* (česky 1998).

Norské nadšení povídkou si u nás můžeme okusit také četbou dvou antologií, které v posledních letech vyšly. V knize *Když je ryba dobrá* (2001) nalezneme především autory posled-

ních desetiletí (**Carling, Lønn, Faldbakken** aj.). Květosběr *Krajina s pobřežím aneb Sto let norské povídky* (2005), jenž byl vydán u příležitosti stého výročí osamostatnění Norského království, představuje průřez norskou povídkovou tvorbou posledních sta let. Vedle povídek starších, mnohdy již kanonizovaných autorů (**Falkberget, Hoel, Sandelová, Vesaas, Sol-**

stad aj.) obsahuje povídky prozaiků současných (**Christensen, Herbjørnsrud, Viková, Breiteig** aj.), s jejichž tvorbou se český čtenář leckdy dosud nesetkal. Uvedené texty tak podávají celistvý literární obraz novodobého Norska.

ONDŘEJ VIMR
vimro9af@ff.cuni.cz

KRONIKA

> JAROMÍR KUBÍČEK

K šedesátinám PhDr. Jaroslava Vyčichla

Kolega Jaroslav Vyčichlo se v knihovnictví pohybuje již celých 35 let, tedy více než půlku svého života. Narodil se 22. srpna 1947 v Radnicích, poprvé maturoval v roce 1965 v blízkých Rokycanech. O sedm let později nastoupil do Okresní knihovny v Rokycanech, nejprve na místo střediskového knihovníka ve své obci, a když znovu odmaturoval, tentokrát na Střední knihovnické škole, stal se v roce 1975 metodikem. Po deseti letech potom nastoupil na místo ředitele této knihovny. Mezitím vystudoval vědecké informace a knihovnictví na Filozofické fakultě UK, kde ještě v roce 1987 složil rigorózní zkoušku, a v roce 1990 uspěl v konkurzu na místo ředitele Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje, které zastává dodnes.

Plzeňská vědecká knihovna si pod vedením schopného managementu stojí opravdu dobře. Jen co úsilí bylo třeba vynaložit na rekonstrukci rozsáhlé budovy bývalého kláštera dominikánek, ve které sídlí. Bylo potřeba vytvořit takovou koncepci, která by sladila narůstající prostorové potřeby a požadavky na moderní informační služby s možnostmi památkově chráněné budovy. Dostatek prostoru si knihovna zabezpečila tím, že získala tři další budovy v Plzni-Borech. Díky nim se mohly knihovnické služby v plzeňském „Klementinu“ dále rozvíjet a zároveň zůstat ve středu města.

Léta jsem obdivoval schopnost plzeňské vě-

decké knihovny pracovat ve vlastním automatizovaném knihovním systému. Umožňoval v malých prostorách knihovny realizovat všechny potřebné činnosti pro práci s knihovnickými fondy. V zájmu dalšího pokroku přešla knihovna v roce 2002 na profesionální knihovnicko-informační systém ALEPH. O její cestě k tomuto automatizovanému systému bychom se mohli více dozvědět v publikacích, jejichž redaktorem byl J. Vyčichlo, jde především o tituly *50 let Státní vědecké knihovny v Plzni* (Plzeň, 2000. ISBN 80-85093-57-X) a *55 let Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje* (Plzeň, 2006. ISBN 80-85093-96-0).

Pole působnosti J. Vyčichla však daleko přesahuje prostředí knihovny. Je členem Ústřední knihovnické rady a Rady Sdružení knihoven (SDRUK), kde zastává funkci místopředsedy. Ve SDRUK je také vedoucím sekce pro regionální služby, tedy sekce s živou aktuální tematikou, která napomáhá vytvářet systém spolupráce veřejných knihoven.

Na jedné poradě ředitelů krajských knihoven, která se konala v Plzni, jsme měli možnost poznat také „neknihovnickou“ stránku J. Vyčichla. Vystoupil ve hře amatérského Spolku divadelních ochotníků z Radnic, jehož členem je již od roku 1965. Působil v něm i jako režisér, od roku 1973 je jeho vedoucím, resp. starostou. Spolek uspořádal už 35 ročníků Radnické

divadelní přehlídky a 15 ročníků Radnického dráčka, oblastní přehlídky divadelních souborů hrajících pro děti. Vyčichlovy zásluhy o aktivity v západočeském ochotnickém divadelnictví vedly k jeho ustavení do funkce předsedy Svazu českých divadelních ochotníků, kterou zastává od roku 2002. Za dlouholetou práci věnovanou rozvoji ochotnického divadla převzal v roce 2006 Zlatý odznak J. K. Tyla.

Připomenout bychom měli také Vyčichlovy zásluhy na organizaci literárních konferencí v Radnicích věnovaných národnímu obrození. V roce 1806 přišel na radnickou faru vlastenec a národní buditel Antonín Jaroslav Puchmajer, díky němuž se obec stala střediskem kulturního života. V roce 1818 založil Českou čtenářskou společnost radnickou, byl autorem tvořivých lingvistických prací, které byly dostatečně nosné k uskutečňování konferencí pořádaných každé dva roky. Z nich J. Vyčichlo sestavil tři rozsáhlé sborníky. První se jmenoval *Jeden ja-*

zyk naše heslo buď a byl věnovaný A. J. Puchmajerovi (Plzeň, 2001. ISBN 80-85093-08-5), druhý svazek se zabýval Vojtěchem Nejedlým (Plzeň, 2003. ISBN 80-85093-75-6) a pro třetí svazek bylo základním tématem divadlo národního obrození a jeho souvislosti (Plzeň, 2005. ISBN 80-85093-93-6).

Předmětem zájmu J. Vyčichla je však i literární současnost. Pod názvem *Genius loci českého jihozápadu* (Plzeň, 2006. ISBN 80-85093-99-5) se konala v květnu 2005 v Plzni konference, na níž J. Vyčichlo upozornil na možnosti vědecké knihovny v regionálním výzkumu.

Šedesáté narozeniny zastihly ředitele plzeňské knihovny v pestré a činorodé organizační i odborné práci, u níž si cením zvláště toho, jak k ní dovede zaujmout své kolegy v amatérském i profesionálním světě. Sám však umí zabrat a nenásilně se tak zapisuje do dějin nejen svého regionu. Hodně zdraví do dalších let!

Přehled obhájených diplomových prací na ÚISK FF UK v květnu 2007

Závěrečné práce studentů Ústavu informačních studií a knihovnictví Univerzity Karlovy v Praze mohou být užitečným zdrojem aktuálních informací z našeho oboru a cílem tohoto seriálu je jejich větší využívání knihovnickou veřejností. Přinášíme vám proto první přehled obhájených diplomových prací ÚISK FF UK, tentokrát ze státních závěrečných zkoušek z května roku 2007. V tomto termínu ukončilo magisterské studium 23 studentů. Současně bylo také obhájeno třináct diplomových prací, z toho šest v knihovnickém zaměření a sedm v zaměření informačním.

Potěší nás, pokud vás některá práce zaujme a budete se o ní chtít dozvědět více. Jak bylo uvedeno v úvodním článku této série (Čtenář č. 7–8, s. 207–208), postupně bychom společně s redakcí Čtenáře rádi zveřejňovali vy-

tahy z některých diplomových prací – vaše reakce (zpětná vazba na adresu: ctenar@svkkl.cz) nám může usnadnit výběr, koho z absolventů ÚISK FF UK oslovit se žádostí o napsání takového výtahu.

Pro doplnění ještě dodejme, že informace o zadaných, odevzdaných a obhájených bakalářských, diplomových, rigorózních a disertačních pracích na Ústavu informačních studií a knihovnictví je možné vyhledávat pomocí systému ISDP (Informační systém diplomových prací) na <http://isdpl.alstanet.cz/search.asp>. V ISDP najdete také další informace o pracích z našeho přehledu, například kdo byl vedoucím a oponentem práce, překlad názvu práce do angličtiny, autorský abstrakt, rozsah práce, klíčová slova aj.

Obhájené práce jsou fyzicky uloženy v Knihovně společenských věd T. G. Masaryka v Jinonicích, U Kříže 8, Praha 5 – Jinonice.

Seznam názvů a autorů obhájených diplomových prací

Knihovnické zaměření:

- *Audioknihy v anglo-amerických zemích a v ČR* (Bc. Marek Šimáček)
- *Historie a perspektivy rozvoje Krajské knihovny v Pardubicích* (Bc. Tereza Freudlová)
- *Historie, současnost a perspektivy rozvoje Moravskoslezské vědecké knihovny v Ostravě* (Bc. Jarмила Mikesková)
- *Informační vzdělávání v prostředí malé specializované knihovny: na příkladu knihovny Geologického ústavu Akademie věd ČR* (Bc. Kateřina Lechnýřová)
- *Současný stav veřejného knihovnictví v Moravskoslezském kraji* (Bc. Bohdana Stočková)
- *Školní knihovny ve Španělsku a ve vybraných zemích Latinské Ameriky: analýza a porovnání se školními knihovnami v ČR* (Dana Bjačková)

Informační zaměření:

- *Aktuální programy rozvoje informační gramotnosti u nás a v zahraničí* (Libor Vacata)
- *Analýza nasazení 602XML řešení při sběru informací v informačních systémech veřejné správy České republiky* (Ondřej Panuška)
- *Fenomén Google* (Bc. Vojtěch Sedláček)
- *Google Print / Google Book Search: projekt digitální knihovny společnosti Google a jeho problematika* (Bc. Lucie Koutníková)
- *Hospodářské informace v EU z pohledu ČR* (Blanka Bathová)
- *Informace jako ekonomický statek: Hodnota a role informace na finančním trhu* (Bc. Stanislav Novotný)
- *Informační služby s přidanou hodnotou* (Kateřina Pojerová)
- *Judikáty jako specifické informační prameny a jejich komunikace ve společenské praxi* (Lucie Marková)
- *Knihovny města Liberce – historie, současnost a perspektivy* (Marta Zizienová)
- *Polytematický strukturovaný heslář* (Bc. Linda Skolková)
- *Průzkum římskokatolických farních knihoven v Českobudějovické diecézi* (Petr Cáder)
- *Role externích informací pro strategické řízení* (Tomáš Sýkora)
- *Systémy ochranných známek na Internetu* (Bc. Kamila Solarová)
- *Transformace knihovních fondů ČVUT: implementace Třídění Kongresové knihovny* (Bc. Tereza Macháčková)
- *Vliv rozvoje ICT na světovou ekonomiku z makroekonomického pohledu* (Ing. Lenka Gavalcová)
- *Vstup nového odborného periodika na trh* (Jan Šplíchal)
- *Vymezení a struktura neviditelného webu ve vztahu k ekonomickým aplikacím* (Bc. Zdeňka Effenbergerová)

PETRA MYŠKOVÁ (petra.myskova@ff.cuni.cz)

VĚRA PILECKÁ (vera.pilecka@ff.cuni.cz)

Do čísla přispěli >

■ **PhDr. Jaroslav Císař** – Vydavatelství Grand Princ v Praze ■ **Ing. Libuše Hrdá** – Knihovna města Hradce Králové ■ **Ing. Radka Johnová** – Vyšší odborná škola informačních služeb v Praze ■ **PhDr. Iveta Kilárová, CSc.** – Slovenská národní knihovna v Martině ■ **Doc. PhDr. Jaromír Kubiček, CSc.** – Moravská zemská knihovna v Brně ■ **Mgr. Petra Myšková** – Ústav informačních studií a knihovnictví UK v Praze ■ **Mgr. Jana Nejezchlebová** – Moravská zemská knihovna v Brně ■ **Mgr. Věra Pilecká** – Ústav informačních studií a knihovnictví UK v Praze ■ **Ing. Lea Prchalová** – Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě ■ **Mgr. Silvia Singerová** – Židovské muzeum v Praze ■ **Mgr. Tereza Šedivcová** – Ústředí ČSOB v Praze ■ **Mgr. Irena Štátná** – Knihovna města Ostravy ■ **Mgr. Ondřej Vimr** – Ústav translatologie FF UK v Praze

Projekt Romaňi kereka – Romský kruh po roce

Rekapitulace – aneb Jaké to bylo, když ještě nic nebylo

O přípravě a podstatě pilotního projektu Knihovny města Ostravy (KMO, který měl za cíl vybudovat Knihovnu se zaměřením na romské obyvatelstvo v Ostravě – Vítkovicích (*vitko vice@kmo.cz*), jste se mohli dovědět ze Čtenáře č. 1/2006, informace o otevření knihovny v říjnu 2006 byly k dispozici v časopise Ikaros č. 11/2006 (*www.ikaros.cz*). **Stručně shrnuto:**

Rok 2004:

- prvotní nápad na realizaci knihovny (která bude „romská“ v otevřenosti přístupu vůči romskému etniku, v programové náplni zohledňující specifika romských dětí, ve výběru knižního fondu, ve vybavení nejen herními doplňky a jinými pomůckami apod.),
- volba vhodné lokality pro realizaci projektu,
- vyhledání hlavních partnerů projektu,
- vyjednání objektu pro budoucí knihovnu,
- finální obsahová koncepce projektu a jeho rozpočet.

Rok 2005:

- příprava na rekonstrukci zchátralého objektu,
- příprava interiérů ve spolupráci s partnery projektu a mladými designéry firmy Design-Brothers (*www.design-brothers.com*),
- studijní cesta za inspirací do maďarské Knihovny pro mladé Romy při Gándhi Gymnáziu v Pécsi (díky níž jsme si ujasnili, co v Ostravě uplatnit lze i nelze),
- navázání kontaktů s ostravskými organizacemi zabývajícími se Romy,
- příprava programové náplně pro romské ro-

diny v budoucí knihovně; spolupráce s romskými poradci, terénními sociálními pracovníky, koordinátory, asistenty a partnery projektu,

- uspořádání semináře s mezinárodní účastí (kde proběhla diskuse nad možnostmi podoby interiérů a jehož výstupem je publikace „Na cestě k romské knihovně“ vydaná Ostravskou univerzitou, která je k dispozici i na *www.kmo.cz*),
- zaslání 1. žádosti o finanční podporu projektu německé nadaci Hermann-Niermann Stiftung (*www.g-h-n-s.de*).

Rok 2006:

- rekonstrukce objektu budoucí knihovny a rozšíření jeho původní plochy na 450 m²,
- získání 1. části finančních prostředků z německé nadace Hermann-Niermann Stiftung,
- intenzivní spolupráce s ostravskými organizacemi pracujícími zejména s romskými dětmi,
- zapojení KMO do projektu Multikulturního centra Praha „Knihovna jako brána k integraci cizinců v EU“; zpracování „Návodu pro realizaci integračních aktivit v pobočkách KMO“,
- příprava podrobné programové náplně pro rok 2007,
- slavnostní otevření Knihovny se zaměřením na romské obyvatelstvo (říjen 2006),
- zaslání 2. žádosti o finanční podporu projektu německé nadaci Hermann-Niermann Stiftung.

Koncert dětí z centra Bílý nosorožec

Beseda s dětmi nad romskými časopisy

Na besedě „Umím poznávat čas“

Dnes – aneb Jaké to je, když už něco je

Od zahájení provozu vítkovické knihovny uplynul téměř rok. Stěžejní změna je jednoduchá – některé teorie se změnilly v realitu, jiné zůstaly teoriemi. Personál knihovny si v praxi ověřil, že základem je otevřený přístup vůči romským dětem, které si zpočátku drží určitý odstup, než si knihovnici „prověří“ a získají k ní důvěru. To, že jsou tyto děti velmi živé a hlučné, víme všichni. To, že se nedokáží příliš dlouho koncentrovat na jednu věc a mají spíše rozptýlenou pozornost, klade zvýšené nároky na personál v tom, že musí být neustále ve střehu a připraven nabídnout program, který zaujme. Je-li kladen důraz na pohybové aktivity, úspěch je zaručen – jak tomu bylo například u tříkolového turnaje „Ukaž, co umíš“, soutěže v tanci, zpěvu a hře na hudební nástroj.

Obtížnější už je to s drobnou motorikou, třeba při výtvarných dílnách. Pokud se romskému dítěti, jako ostatně každému, cokoli vydaří, je třeba skutečně nešetřit chválou. Problém může nastat u klasických dětských soutěží, kdy bývá těžké vysvětlit, že vítězi se stávají tři nejlepší a odměněn nemůže být každý, kdo se akce zúčastnil. Romské děti mají potřebu rovnoprávného přístupu vžitou a v tomto případě je otázka, zda vítězi doslova síla dětí, nebo knihovnice.

Největší pozornosti se od romských dětí pochopitelně neteší knihy, když mnohé z dětí se čtením zápasí, ale internet a multimediální CD-ROM. Světlou výjimkou jsou ale jakékoli interaktivní, nejen zvukové, knížky.

Volnočasová programová náplň roku 2007, která v této knihovně probíhá, nese název „Dvě dokořán – O vudar pale“ (podrobněji na *www.kmo.cz*). Cílem je dostat knihovnu do povědomí romských obyvatel nejen městské části Ostrava – Vítkovice, ale Ostravy vůbec. To znamená nalákat k nám především rodiče i prarodiče romských dětí, protože děti se k nám dostanou rychleji a snáz díky intenzivní spolupráci se základními školami. Podstatné je získat důvěru rodičů a utvrdit je v tom, že knihovna znamená bezpečný prostor. Prostor, který je, za předpokladu dodržení jednoduchých pravidel, přátelský a vstřícný a odlišný od jiných veřejných institucí, v nichž jsou Ro-

mové zvyklí spíše na odstup a negativní přístup.

A konkrétní příklady dobré praxe: veliký ohlas mezi Romy měla například akce s prostým názvem „Moje rodina“. Na každou rodinu či její část čekal v knihovně profesionální fotograf. Materiál velkých formátů, který vznikl nejen přispěním tohoto fotografa, ale i samotných dětí, byl v knihovně následně vystaven, každá rodina si později mohla rovněž svou fotku odnést domů. Důležité bylo i to, že touto akcí byly kladně osloveny i neromské rodiny. Neradi bychom totiž dosáhli extrému, kdy

Místo v knihovně pro volný čas

intenzivní soustředění se na Romy vyvolá záporný ohlas u neromských čtenářů knihovny. Toto samozřejmě nehrozí v dětských, mnohdy ještě vžitými předsudky nepoznamenaných kolektivech, ale právě u dospělé populace. Další aktivitou se značnou odezvou byla tvůrčí dílna „Svět mýma očima“, v níž byly děti seznámeny se základy práce s videokamerou, vše si odzkoušely a následně využily při natáčení vlastní dramatizace romské pohádky „O mamě Romě“. Krátký film, který takto vznikl, byl uveden na 5. mezinárodním festivalu dětské a studentské filmové tvorby „Ostravský koníček 2007“, kde získal čestné uznání.

Závěrem nemohu nepřipomenout, že první rok, který máme za sebou, byl sice důležitým základem, na kterém se bude dále stavět, ale na druhou stranu má-li být projekt dlouhodobě udržitelný a funkční, byla to pouhá kapka v moři. To, čeho není nikdy dosti, je systematické vzdělávání personálu, a to samozřejmě nikoli jen vlastní praxí a metodou pokus – omyl.

Text a foto IRENA ŠŤASTNÁ
stastna@kmo.cz

Z KNIHOVEN...

Proč Noc s Andersenem, když můžeme nocovat s Gabrou a Málinkou

Naše knihovna ve Štítné nad Vláří je jako každá jiná, ale přesto se může něčím pochlubit.

Máme zde umístěno **minimuzem Amálie Kutinové**, spisovatelky, která zde ve štítné škole prožila své dětství.

Z tohoto důvodu jsme v polovině letošního května oslavovali Mezinárodní den muzeí i v naší obci. Jelikož jsem tu jediná knihovnice, měla jsem obavy vůbec muzejní noc organizovat. Ale našla se ochotná paní učitelka ze zdejší školy, paní Marcela Strnadová,

a spolu s ní se podařilo „Noc s Gabrou a Málinkou“ uskutečnit.

Nejprve dívky z 5. a 6. tříd, obdivovatelky knih o Gabře a Máince, přichystaly scénky z jednotlivých kapitol: Jak si Gabra pomohla k novému kabátu, Dcery jdou na bál a Babiččin svátek. Následovalo prohlížení alb, korespondence a památek z pozůstalosti Amálie Kutinové, autorky Gabry a Málinky. V nočním programu nechyběla ani návštěva věže zdejšího kostela, aby mladé generace věděly, kde kostelník „Struha-

Děti s Málinčiným slunečníkem

řisko“ chodil zvonit a proháněl Gabru.

Když přišel čas odpočinku, na spaní nebylo ani pomyšlení. Děvčata plná dojmů a nadšení si měla stále co vyprávět. Přestože jsme spánku moc nedaly, rozházely jsme se ráno do svých domovů spokojené a s pocitem, že se noc vydařila.

HELENA ZVONÍČKOVÁ

Foto MARCELA STRNADOVÁ

Za kulturou do Regionální knihovny v Karvině

▲ **Tomáš Krejčíř** při akci „V zajetí seriálů“, na jehož začátku předal diplomy vítězům soutěže „Čtení s hvězdami“ *Foto ROSTISLAV SCHMUCKER*

Do knihovny přicházejí návštěvníci nejen za půjčováním knih, časopisů, CD a DVD, pro nejrůznější informace a surfování po internetu, ale také za kulturou a poznáním.

V prostorách ústřední knihovny v Karvině – Mizerově se v moderním kinosále konají odborné roz-

mináře, přednášky, naučné i zábavné pořady. V minulých letech se již stalo tradicí hostování známých osobností z kulturního a společenského života. Ani v letošním roce tomu není jinak. **Irena Fuchsová**, která pracuje jako nápořka v Činoherním klubu v Praze a zároveň se věnuje psaní, se představila v dubnovém, velmi úspěšném vystoupení. Své povídky, fejetony, reportáže a rozhovory s herci publikuje v různých časopisech, novinách a regionálním tisku. Známá je její tragikomédie Perníková chaloupka č. p. 049. V letech 1995 a 1996 zvítězila se svými povídkami v literární soutěži na Šrámkově Sobotce.

V květnu následovala neméně atraktivní beseda se známým hercem a moderátorem **Tomášem Krejčířem** pod názvem „V zajetí seriálů“. Náš host se s diváky roz-

dělil o zážitky ze svých divadelních začátků, z natáčení známých televizních seriálů „Rodinná pouta“ a „Ordinace v růžové zahradě“, vyprávěl o své moderátorské profesi a také o životě a své rodině.

Měsíc na to se konalo poutavé setkání se spisovatelkou **Irenou Obermannovou**. Návštěvníci se dozvěděli o autorčině tvorbě, k níž patří také kniha „Deník šilene manželky“, jež se stala předlohou pro stejnojmenný televizní film.

Pátého září se mohli čtenáři knihovny v Karvině setkat se známou herečkou a malířkou, autorkou a moderátorkou úspěšného pořadu „Domácí štěstí“ – **Ivou Hüttnerovou**.

Také milovníci filmu si přijdou „na své“. Pod patronací Filmového klubu při Regionální knihovně Karviná je kinosál využíván k projekci filmů pro náročného diváka.

Mezi nejznámější patří již několik let diváky velmi oblíbená únorová přehlídka našich i zahraničních filmů pod názvem „Projekt 100“.

Kromě přímého kontaktu návštěvníka knihovny s účastníkem pořadu je možné se v pobočkách karvinské knihovny setkat s umělci i nepřímo, a to prostřednictvím jejich prací na zajímavých výsta-

vách. Ty jsou instalovány například v Galerii Pod Věží nacházející se ve výstavních prostorách Městského informačního centra, kde se v letošním roce konalo již několik výstav autorů karvinského regionu. Patřily k nim například obrazy bohumínských malířů **Ivety Mutinové** a **Ladislava Pekárka**, výběr z díla karvinského umělce **Zdeň-**

ka Nitry a keramika **Jaroslava Rybové**. Do 27. června vystavoval své kresby, malby a grafiku krnovský umělec **Ladislav Steininger**.

Tyto akce neodmyslitelně patří ke kulturnímu dění v karvinské knihovně, a pro mnohé návštěvníky znamenají zábavu, poučení i relaxaci.

VĚRA VARTALSKÁ

Hudba a zpěv v berounské knihovně

Když jsme se před téměř pěti lety s knihovnou přestěhovali do nové zrekonstruované budovy bývalých kasáren, nevěděli jsme si rady s velkým vestibulem. Rozlehlý vstupní prostor, na který navazuje široké kamenné schodiště do vyšších pater, působil spíše studeně a odcizeně. Doprostřed jsme tedy dali stoleček se židlemi pro čtenáře a vyzdobili květinami. Občas zde vystavujeme obrázky dětí zá-

zazpívání v knihovně. To krásné vzrušení, které nastalo... Uvědomila jsem si, že v knihovně máme úžasnou možnost, kde lze nejen trénovat alikvotní zpěv, ale i jen tak zpívat a hrát si. A protože jsem naše setkávání chtěla ladit více „duchovně“, spojili jsme zpěv s hraním na tibetské mísy.

Pro ty, kteří neznají tyto formy zpěvu a hraní, alespoň krátce. Alikvotní neboli vícehlasý (též hrdelní, harmonický) zpěv je založen na uvolnění hrdla, kdy během zpívání jednoho tónu dokážeme různým tvarováním rtů a formováním ústní dutiny vytvořit několik tónů najednou. Jedná se o tóny, které jsou frekvenčně nižší nebo vyšší oproti zpívanému základnímu tónu. Alikvotním zpěvem se nejčastěji zpívá v prostředí buddhistických klášterů (hluboký zpěv) nebo v Mongolsku (hrdelní zpěv). Jedná se o formu tzv. meditativního zpěvu, kterým bylo zpíváno i v evropském prostředí, zejména v kláštřích (gregoriánský chorál). Tibetské mísy pak pocházejí z oblasti Nepálu a nejčastěji jsou spojovány s buddhistickým prostředím. Mísy jsou různé velikosti, což udává hloubku zvuku. Ten lze ovlivnit také nástrojem, kterým na mísy hrajeme, nejčastěji dřevěnými paličkami, někdy pokrytými filcem. Na mísy lze „cinkat“ údery

Dětem jsou představeny tibetské mísy

kladních škol a studenti oboru aranžér nám vestibul zkrášlují vlastními výtvy. Časem se však ukázalo, že ho lze využít i jinak než jen jako výstavní plochu.

Stojíte-li přímo u schodiště a promluvíte-li hlasitěji, až vás zarazí, jak dlouho se váš hlas prostorem nese, jak ho celý rozdechve... Právě toto nás nakonec inspirovalo. Nápad vznikl zcela nečekaně. Na různých seminářích a školení jsem se seznámila s alikvotním zpěvem, kterému jsem se začala učit. Jednou jsem si zkusila

Děti si samy zkoušejí hrát na mísy paličkou, popřípadě vytvářet táhlý zvuk točením paličky po hraně mísy. Dar tibetských mís spočívá nejvíce v široké škále alikvotních tónů, které vyluzují a které blahodárně působí nejen na psychický, ale i fyzický stav člověka.

A teď k našemu zpívání. Už je tomu více než rok, co jsme se začali scházet, nejprve v malém počtu v okruhu nejbližších přátel, abychom se zpěvem a hrou „vyladili“ a „poléčili“. Po několika úspěšných „soukromých“ setkáních jsme se s paní ředitelkou dohodli, že akci nabídneme i široké veřejnosti. Nazvali jsme ji Hudba a zpěv v knihovně a od října 2006 tato setkávání pořádáme pravidelně. Scházíme se v sobotu odpoledne vždy jednou za dva měsíce. Začínáme teorií, tedy povídáním o zvuku, tónu, jak reaguje náš mozek a naše tělo na zpěv a jakým způsobem lze s naším hlasem dále pracovat, případně se i léčit. Poté následuje povídání o tibetských mísách, jejich historii a použití.

Pak si vše společně vyzkoušíme.

Foto ZDENĚK ZÚNA

vázat spolupráci s místním Mateřským centrem Slunečnice, kde pořádáme hraní a zpívání pro maminky s dětmi. Dále se na nás obrátila Jungmannova základní škola v Berouně, a tak v měsíci červnu navštívily knihovnu dvě třídy žáků šestého ročníku, aby mohly nejen slyšet hru, ale vše si samy vyzkoušet.

Řekla bych, že tento neočekávaný vývoj dokazuje, jak rozmanitý úlohu může knihovna ve společnosti hrát. Nejenže nabízí rozšíření znalostí a nové poznání, nabízí rovněž setkávání, společné sdílení, trávení volného času, ale také dávání a přijímání. Domní-

vám se, že to je v dnešní době velmi důležité. Společný prožitek a souznění, rozdávání i přijímání lásky a radosti.

Pokud vás tematika tibetských mís a alikvotního zpěvu zaujala, internet a dnes už i knižní trh nabízejí rozmanité informace. Více se můžete dočíst také na našich stránkách http://www.knihovna.ber.cz/akce/2007/hudba_zpev_knih.html, kde jsou odkazy na související články a pro zajímavost i fotografie z některých našich předchozích setkání.

Ať se šťastně prozpíváte každým dnem! **LADA SCHOVÁNKOVÁ**
lada@knihovna.ber.cz

to cesta, cesta přátelství, vzájemného poznávání a pomoci je správná. Na jejím základě může vzniknout i taková knížka, již právě předkládáme veřejnosti.“

Tato česko-bavorská kniha přispěje ke vzájemnému poznávání našich sousedních národů. Příběhy a vyprávění, které kniha uvá-

dí, přinesly převážně děti českých a bavorských škol, a tudíž poskytují mnoho nových pohledů a informací na společnou historii. Mezi jejími autory jsou i dvě žákyně 9. třídy 4. základní školy v Karlovické ulici v Plzni-Lochotíně. Kniha přispěje především k dalšímu poznání hlavně mladé generace, která jednou bude tvořit

budoucnost soužití mezi českými a bavorskými občany a je potvrzením toho, že národ Čechů a Bavorů navazuje na staré, již dávno vybudované tradice, které budou i nadále důležitým přínosem pro oba národy.

DANA BRYCHOVÁ

Dějiny, které staví mosty

VE WEIDENU BYLA UVEDENA NOVÁ KNIHA ZA AUTORSKÉ ÚČASTI PLZEŇSKÝCH DĚTÍ

V květnu letošního roku byla v bavorském Weidenu slavnostně pokřtěna a uvedena na knižní trh společná česko-bavorská kniha nazvaná **Jednou bavorsky – jednou česky, dějiny, které staví mosty**. Jedná se o projekt Nadačního spolku německých a českých škol na území mezi Norimberkem a Prahou, jehož činnost je zaměřena na historickou trasu zvanou *Zlatá cesta císaře Karla IV.* Projekt vznikl za aktivní účasti a spolupráce Knihovny města Plzně. Kniha, kterou úvodním slovem zahajuje Reiner Christoph, předseda výše zmíněného nadačního spolku, ředitelka Knihovny města Plzně Dagmar Svatková a senátor Jaroslav Lobkowicz, je souborem dětských pověstí a ilustrací z více než třiceti obcí, měst a městeček rozsetých po celé někdejší trase Karla IV. z Prahy do Norimberka.

Podílil se na ní kromě bavorských a českých škol i děti základních škol z Polska a Lucemburska. Ze západních Čech se zde objevují práce dětí z Tachova, Štěnovic, Nýran, Plané, Stříbra, Kladrub a Plzně.

Po německo-české čítance s názvem „Pověstmi opředená Zlatá cesta“ a po knize „Kladbara“, kterou sepsali žáci a senioři ze Stříbrska, se podařilo pokračovat v úspěšném partnerství tímto dalším knižním svazkem. „*Náš velký dík patří městu Plzni, které nám už několikrát umožnilo prezentaci naší práce,*“ řekl v úvodu slavnostního uvedení knihy ve Weidenu Reiner Christoph. „*Vážíme si pře-*

◀ *Snímek je ze slavnostního uvedení knihy, zleva ředitel gymnázia Oberviechtach Hans Wurm, ředitel Základní školy Mánesova ul. Stříbro Václav Peterčík, ředitelka Knihovny města Plzně Dagmar Svatková a předseda Nadačního spolku německých a českých škol na území mezi Norimberkem a Prahou Reiner Christoph.*

devším úsilí, angažovaností a přátelského přístupu ředitelky Dagmar Svatkové. Od samého začátku celý projekt podporovala a starala se o jeho kladné přijetí v sousedním Česku.“

„*Každá aktivita, která podporuje vzájemnou pospolitost mezi národy, národnostmi i jen mezi konkrétními lidmi, je velmi prospěšná a zasluhuje obdiv,*“ vyjádřila ve Weidenu své pocity Dagmar Svatková. „*Jednou z nich je činnost nadačního spolku Německých a českých škol mezi Norimberkem a Prahou v čele s jeho předsedou Reinerem Christophem. Dokazuje to celá řada akcí, jichž jsem byla svědkem. Jsem přesvědčena, že ta-*

O obecní knihovnu v Dráchově se není třeba obávat

Jihočeská obec Dráchovej leží ve svahu nad řekou Lužnicí a najdete ji asi na polovině cesty mezi Soběslaví a Veselím nad Lužnicí. Má dlouhou historii, první písemné zmínky spadají do poloviny 14. století. Bývalou tvrz mají možná v povědomí fundovaní znalci dějin.

Dnes má tato obec asi 250 obyvatel a nedá se říci, že by se vyznačovala něčím mimořádným. To je však pouze první povrchní dojem nezasevěného pozorovatele. Stačí se podívat na webové stránky obce (<http://www.obecdrachov.ic.cz/index.html>) a brzy pochopíte: Dráchověti mají totiž na rozdíl od některých jiných obcí (a k jejich škodě), dobře fungující obecní knihovnu (<http://www.obecdrachov.ic.cz/knihovna.html>). Vznikla 5. listopadu 1922 a základním vkladem pro ni bylo 119 svazků od dobrovolného spolku hasičů. První knihovnik, železniční úředník František Kůrka, by asi dnešní knihovnu stěžejně poznal. Nejde jen o umístění – zcela současná je funkce a poslání, které tato knihovna plní.

Vlastní knižní fond není příliš rozsáhlý, má 714 svazků, je však pravidelně a bohatě doplňován výměnnými soubory z Městské knihovny Tábor, která zde vykonává regionální funkce. Čtenáři

(v roce 2006 jich bylo registrováno 35) mají k dispozici pět titulů časopisů. V osobě knihovníka Petra Tesaře získala knihovna v roce 2002 také velkého příznivce moderních technologií (a obecní úřad webmastera svých stránek), což se odráží i v dalších službách pro veřejnost. Internet na čtyřech počítačích – leckterá profesionální knihovna by mohla závidět!

Snaha o získání novějšího PC a zájem o zapojení do regionálního knihovního systému Clavius REKS přivedly knihovníka ke grantovému programu ministerstva kultury VISK – ve spolupráci s Městskou knihovnou Tábor připravil projekt, na jehož základě získala knihovna nejen prostředky na zakoupení počítače, ale i modulu do systému REKS, který umožní půjčování prostřednictvím automatizovaného knihovního systému. Tábořská knihovna sice pomohla Petru Tesařovi s administrativními úkony při přípravě grantu, z jeho vlastní iniciativy však vzniklo DVD, které sám připravil, natočil a přiložil k žádosti o grantové prostředky. Slovem a obrazem v něm dokumentuje, jaká je činnost knihovny a proč žádá právě ona o finanční podporu.

Dnes je již nový počítač instalován a knihovnik i čtenáři se těší na okamžiky, kdy budou moci vyhle-

dávat informace o knihách prostřednictvím nového systému, rezervovat si požadovaný dokument nebo prodloužit výpůjční lhůtu přímo z webových stránek své knihovny. Žádný ze čtenářů se nemusí obávat práce s počítačem – knihovnik je ochotně naučí, jak využívat rychle a efektivně nových možností, které internet nabízí i ve výpůjčním protokolu a vyhledávání. Dráchovecká knihovna je totiž přívětivým místem setkávání v pravém slova smyslu – čtenáři zde mají možnost posedět i nad šálkem čaje (další ze zálib zdejšího knihovníka) nebo kávy a zpříjemnit si tak návštěvu knihovny. Aktivity knihovny by nebyly možné bez podpory obecního úřadu, za kterou je třeba poděkovat. Je tedy zřejmé, že obyvatelé Dráchovy i návštěvníci z řad chalupářů se o osud své knihovny obávat nemusejí – jsou vytvořeny všechny podmínky pro její dlouhou a úspěšnou existenci.

ALENA OTRUBOVÁ
Foto PETR TEŠEŘ

100 let knihovny Židovského muzea v Praze

S historií knihovny Židovského muzea v Praze (ŽMP) a osobnostmi s ní spjatými seznamuje výstava s názvem **Naděje je na další stránce**, která probíhá od 9. srpna do 21. října 2007 v Galerii Roberta Guttmana v ŽMP.

Dnešní knihovna ŽMP disponuje přibližně 135 000 svazky, které jsou uloženy v moderních depozitářích, postupně zpracovávány do elektronického katalogu Aleph a tak zpřístupněny návštěvníkům knihovny i na internetu. Pro veřejnost je otevřena studovna s příruční knihovnou a badatelnou pro studium starých tisků, jakož i referenční centrum, rovněž s příruční knihovnou. Současný stav je výstěním dlouhého vývoje knižního fondu, jež je nejen příběhem putování knih, ale i dějin Židů v českých zemích.

Židovská kultura kladla odedávna velký důraz na psané resp. tištěné slovo. Instituce veřejné knihovny se však v této kultuře objevuje až v pozdější době. V ghettech existovaly především soukromé sbírky (nejvýznamnějším pražským sběratelem starých tisků a rukopisů byl židovský učenec David Oppenheim). S postupující emancipací a sekularizací Židů od 18. století bylo čím dál více soukromých knihoven převedeno židovským obcím, postupně tak začaly vznikat veřejné obecní knihovny. Mezi první takové se od r. 1858 řadí i knihovna pražské Židovské náboženské obce, která dnes tvoří jádro historického fondu knihovny ŽMP. Tato sbírka zahrnovala v roce 1935 asi 25 000 svazků, za 2. světové války byla konfiskována nacisty a převezena do jižních Čech. Teprve v r. 1946 je vrácena do Prahy a stává se součástí sbírek Židovského muzea. Z původního množství se zachránilo přibližně 15 000 knih.

Již od založení muzea v roce 1906 tvořily knihy neodmyslitelnou součást jeho sbírek. Zpočátku se pozornost muzejníků zaměřovala na pražské hebrejské tisky a díla autorsky či tematicky spojená s Prahou, přesto knihovna jako samostatné oddělení ještě nefungovala. Původní exempláře předválečného muzea

lze dnes identifikovat pomocí válečného „Německého katalogu“. Z tohoto fondu se však zachoval jen zlomek.

Za 2. světové války bylo ustaveno Židovské ústřední muzeum (ŽÚM 1942–1945), kde se zpracovával majetek rušených židovských náboženských obcí a kam také směřovala i část majetku deportovaných jednotlivců. Za působení ŽÚM přibýlo do knižního fondu cca 46 000 knih. Mnozí hebraisté deportovaní do terezínského ghetta pracovali v Terezínském ústřední knihovně či hebrejské knihovně, kde se soustředily knihy uloupené nacisty z celé Evropy. Některé z nich tato práce zachránila před další deportací na východ.

Část terezínských knih je dnes obsažena ve fondu knihovny ŽMP. Mnoho knih bylo po válce restituováno či vydáno obnoveným židovským obcím a zahraničním institucím. Zestátněním ŽMP v roce 1950 došlo k zastavení přesunu knih a v rámci muzea byl vytvořen úsek knihovny, který začal se zpracováváním léty nahromaděných svazků. Knihovna se ocitla pod přísným státním dohledem. Během období tzv. normalizace musel být navíc zbudován fond zakázaných knih. Tato tzv. prohibita byla po roce 1989 zařazena zpět do běžného fondu ŽMP. Po roce 1994, kdy byly sbírky muzea navráceny do rukou Federace židovských náboženských obcí v ČR, se knihovna zaměřila na dosažení standardu odpovídajícímu moderním vědeckým i muzejním požadavkům.

Výstava obsažně popisuje nejen původ knih, poukazuje na způsoby jejich uložení, evidenci a zpracování v historii, ale dokládá i propojení osudů významných židovských osobností, které podobu knihovny po léta utvářely. Profily tří osobností, jež slaví v letošním roce jubileum, tak doplňují lidskou stránku knihovnické práce: zakladatel muzea Salomon Hugo Lieben se setkává za 2. světové války v Židovském ústředním muzeu s knihovníkem pražské židovské obce Tobiasem Jakobovitem, ten zde katalogizuje svážené knihy. Skupinu odborníků zpracovávající hebrejské tisky v Terezíně vede dřívější spolupracovník S. H. Liebena z pražského Pohřebního bratrstva Otto Muneles, jenž se později stává vedoucím úseku knihovny v poválečném Židovském muzeu.

Výstava představuje mnoho doposud nezveřejněných fotografií, dokumentů a knih. Stejnomený katalog k výstavě, jenž vyšel v české a anglické verzi, je prvním knižním zpracováním historie knihovny ŽMP.

SILVIA SINGEROVÁ (silvia.singerova@jewishmuseum.cz)

SYLVA ŠIMSOVÁ ODPOVÍDÁ Z ANGLIE

—**Dotaz:** Jak podporují veřejné knihovny v Británii zájem chlapců o četbu?

—**Odpověď:** Britští pedagogové v poslední době poukazují na to, že chlapci mají ve škole horší prospěch než děvčata. Při zkouškách šestnáctiletých dostává dobré známky přibližně 61 procent děvčat, ale jen 51 procent hochů. Současný ministerský předseda Gordon Brown vloni na podzim prohlásil, že je třeba něco udělat pro to, aby se v budoucnu neobjevily generace nevzdělaných mužů (http://news.bbc.co.uk/1/hi/uk_politics/6043664.stm).

Chlapci také méně čtou pro potěšení než děvčata. Zdá se ovšem, že to je celosvětový trend. Podobné výsledky můžeme najít například i v českém výzkumu četby, který provedla firma Gabal Analysis&Consulting v roce 2002 (skip.nkp.cz/Bulletin/Bull03_310.htm; www.gac.cz).

Ve Velké Británii zahájil v nedávné době ministr školství Alan Johnson projekt na podporu čtenářství chlapců. Ministerstvo školství požádalo sdružení School Libraries Association, aby sestavilo a vydalo seznam doporučené četby pro jedenáctileté až čtrnáctileté chlapce. Najdeme na něm klasické romány, dobrodružné knihy, fantazie, detektivky, sci-fi a horor, ale také literaturu faktu a humornou literaturou. Seznam vyšel pod názvem **Boys into Books 11–14** a je možné si ho prohlédnout ve formátu PDF na adrese www.cla.org.uk/boys-into-books-overview.php. Školní knihovny mohou od ministerstva školství dostat z tohoto seznamu 20 knih zdarma.

První část publikace obsahuje teoretické rady knihovníkům jak podpořit četbu chlapců. Četba pro potěšení je jedním z indikátorů stupně vzdělání. Mnoho chlapců za děvčaty v tomto směru nezaostává, někteří čtou hodně, ale málo o tom mluví a knihovník si toho nevšimne. Takové nadšence můžeme využít k tomu, aby druhým ukázali, jakou radost jim četba poskytuje.

Není dobré prezentovat četbu chlapců jako něco problematického. Samozřejmě se najdou děti, které mají se čtením skutečné problémy, ale často nelze odlišit problém od nedostatku zájmu.

Knihovnici ve školních knihovnách by měli více hovořit se svými čtenáři a naskytne-li se příležitost, oslovit i jejich rodiče.

Je možné, že někteří chlapci nepokládají knihovnu za prostředí pro „muže“. Školní knihovnu ve většině případů vede žena, ve třídě je učí paní učitelka a do školy se na jejich prospěch chodí ptát maminka. Proto je dobré snažit se zvýšit počet mužů, kteří se v knihovně objevují, ať už by to měli být učitelé, ředitelé, školníci, otcové, dědečci a strýčci, autoři a ilustrátoři, básníci a populární hudebníci.

Zajímavé je, že v českém výzkumu dětské četby, jehož výsledky zdůrazňují význam rodinného prostředí, se často objevuje otázka, jak často děti vidí své rodiče číst (op. cit. str. 23). Četba je částí komunálního života a děti se jí věnují více, když ji v mysli spojují s dospělými, kteří jsou jim blízcí – když je vidí, jak čtou a navštěvují knihovny.

Seznam literatury doporučené sdružením School Libraries Association je velice zajímavý a možná, že by stálo za to zjistit, které knihy byly přeloženy do češtiny, případně je doporučit pro vydání v překladu. Užitečný je také seznam webových stránek jednotlivých autorů doporučených knih.

Doufám, že problém se vzděláváním britských mladých mužů je pouze dočasný. Zdravá a vyvážená společnost potřebuje čtenáře i čtenářky.

ČTENÁŘ ZVE NA VÝSTAVU

Ďáblova bible - Codex gigas

Národní knihovna ČR
spolu s Národní knihovnou
Švédska připravují výstavu,
na níž bude představen
originál Ďablových bible.

Toto pozoruhodné dílo, jinak nazývané také Codex gigas, Liber pergrandis či Gigas librorum, pravděpodobně vzniklo na počátku 13. století v benediktinském klášteře v Podlazičích u Chrudimi. Během let a století procestovala kniha téměř celé Čechy, byla uložena v cisterciáckém klášteře v Sedlci u Kutné Hory, v pražském břevnovském klášteře, Broumově a nakonec se dostala do sbírek císaře Rudolfa II. Odtud byla na sklonku třicetileté války odvezena jako válečná kořist do Švédska. Nyní se Ďablova bible, která měří 900x505 mm a váží 75 kg, dostává opět do Čech, bude vystavena ve speciální trezorové místnosti od 20. září 2007 až do 6. ledna 2008 v Galerii Klementinum v Praze.

Informace o této unikátní historické památce přineseme v dalším čísle Čtenáře.

**Zdroje jsou dostupné v knihovně
knihovnické literatury Národní knihovny ČR**

Dvě z letošních aktivit německých knihoven – výstavy knih, jsou věnovány dětské literatuře. V prvním případě je dětská kniha vyslancem vzdálené kultury, o které běžně mnoho nevíme. Internationale Jugendbibliothek (knihovna literatury pro mládež) v Mnichově uspořádala v létě výstavu nových dětských knih, které byly vydány v Iránu. I když Irán údajně nemá výraznou tradici ve vydávání právě této literatury, vyšlo tam v poslední době mnoho zajímavých dětských knih. Mezi jejich tvůrci vynikají především výtvarníci, kterým se dostalo řady mezinárodních ocenění za ilustrace. Další akce se koná v říjnu v Duisburgu. Tamní Městská knihovna (Stadtbibliothek) pořádá 36. mezinárodní výstavu knih pro děti a mládež pod názvem „Freundschaft trägt die Welt“. Pro návštěvníky se připravuje předčítání, autorské i v interpretaci herců, divadelní představení, výstavy a různé multimediální projekty včetně tvůrčích dílen pro mládež. Pro učitele, vychovatele a rodiče bude připraven ukázkový rámcový pedagogický program.

(*Buch und Bibliothek*. – Jg. 59, č. 6 (2007), s. 418, 420)

V Anglii existuje tradice čtenářských skupin. Jsou to zájmové skupiny (neformální spolky či kroužky), které se scházejí k diskusím vždy o určité přečtené knize. Scházejí se na různých místech – v kavárnách a hospůdkách, domovech seniorů, na pracovišti apod. Čtenářské kroužky dávají dost příležitostí knihovnám, aby přispěly k podpoře četby. Knihovna tak může být dalším z míst, které hostí schůzky čtenářských skupin. Zároveň jim může v rámci svých informačních služeb vyhledávat relevantní webové stránky, pomáhat s výběrem knih ke společnému čtení a samozřejmě knihy půjčovat. Jednotlivým čtenářům může knihovna doporučit vhodnou skupinu v blízkém okolí, případně jim může pomoci založit novou skupinu. Role knihovny se tedy nesoustředí na zřizování čtenářských kroužků. V roce 2005 byl ve veřejné knihovně Chesterfield Library v Derbyshiru představen kooperativní projekt, který stále běží a který hledá způsoby, jakými veřejné knihovny mohou přispívat k dalšímu rozvoji čtenářských kroužků. Projekt je regionální a podle oblasti, kterou pokrývá, je označen akronymem EMRRGP (East Midlands Regional Reading Group Project). Při práci na projektu se sešlo více institucí: EMERALD (East Mid-

lands Reader and Library Development Group), MLAEM (Museums, Libraries and Archives East Midlands) a celonárodní agentura TRA (The Reading Agency). Průzkum provedený v rámci projektu ukázal, že v oblasti East Midlands pracovalo 530 čtenářských skupin, které podporovaly veřejné knihovny. Pětasedmdesát z nich tvořily děti a mládež, v ostatních se scházejí dospělí. Některé skupiny jsou specializované, např. čtenářské kroužky nevidomých a zrakově postižených, lidí s takzvanými menšími čtenářskými zkušenostmi, azytantů, vězňů, uživatelů služeb pro mentálně handicapované, frekventantů jazykových kurzů ESOL (tj. angličtina jako cizí jazyk) apod. Jiné skupiny se specializují na určité žánry, např. čtenáři poezie, detektivek, klasické literatury, překladových knih. K novějším formám práce knihoven patří například vytváření příležitostí pro vlastní kreativní činnost členů čtenářských skupin nebo spolupráce s lokálními či začínajícími umělci a autory. V této oblasti je přínosem spolupráce se sítí LDO (Literature Development Officer). V rámci projektu je také zkoušena možnost změnit tyto obvykle jednorázové akce na trvalejší spolupráci v rozumném časovém intervalu (např. šest měsíců).

(*Public Library Journal*. – Summer (2007), s. 11–14)

Univerzitní knihovna v Bratislavě představila v únoru letošního roku dvě nové databáze, které navazují na o něco starší databázi slovenských školních zpráv – *Bibliografia výročných školských správ z územia Slovenska 1701–1850*. Výroční školní zprávy jsou pramenem pro výzkum dějin kultury, vzdělanosti od 18. do poloviny 20. století. Dokumenty mají široký tematický záběr především v oblasti společenských věd. Oblast přírodních věd a techniky je zastoupena jen okrajově. Nově zpřístupněna je analytická databáze *Bibliografia článkov z výročných školských správ z územia Slovenska za školské roky 1918/19–1952/53* (<http://phobos.ulib.sk/wwwisis/clankyVSS.htm>). Zároveň s ní je zpřístupněna databáze *Biografia vo výročných školských správach 1918/19–1952/53*. Ve skutečnosti se jedná o dílčí (logickou) bázi v rámci databáze článků, ale uživateli se jeví jako samostatná báze s vlastním vstupem na <http://phobos.ulib.sk/wwwisis/biografiaVSS.htm>, ovšem s omezeným vyhledáváním. Pro přímé vyhledávání je třeba použít vstupu z článkové databáze přes Rozšířené vyhledávání. Databáze jsou zpracovány v systému CDS/ISIS. (*IT Lib*. – č. 2 (2007), s. 44–46)

**KNIHOVNICTVÍ
Teorie. Řízení a organizace**

Bibliotečnája encyklopedija / glav. red. Ju. A. Gričanov ; Rossijskaja gosudarstvennaja biblioteka. /Knihovnická encyklopedie./ Moskva : Paškov dom, 2007. – 1299 s., il., fot., portréty

Ka 36.885

Bibliothek Compact 2007 / bearb. von Petra Hauke. /Knihovnická ročenka 2007./Bad Honnef : Bock und Herchen, 2007. – 223 s.

Kc 36.906

British Librarianship and Information Work 2001–2005 / ed. by J. H. Bowman. /Britské knihovnictví a informační činnost 2001–2005./ London : Ashgate, 2007. – 554 s.

Kfe 36.873

GABEL, Gernot U. : Anglo-amerikanische Bibliotheken : Beiträge zur Bibliotheksgeschichte. /Anglo-americké knihovny. Příspěvky k dějinám knihoven./ Hürth : Gemini, 2006. – 200 s.

T 205678

Librarianship as a Bridge to an Information and Knowledge Society in Africa / ed. by Alli Mcharazo and Sjoerd Koopman. /Knihovnictví jako most k informační a znalostní společnosti v Africe./ München : Saur, 2007. – 248 s. – (IFLA Publications ; 124)

Kfe 36.786

PEDLEY, Paul : Essential Law for Information Professionals. – 2nd ed. /Základní právo pro informační odborníky./ London : Facet, 2006. – 278 s.

Ig 36.589

STAIKOS, Konstantinos Sp. : The History of the Library in Western Civilization. 2, From Cicero to Hadrian. /Dějiny knihoven západních civilizací. Sv. 2. Od Cicera k Hadrianusovi./ New Castle : Oak Knoll Press, 2005. – xxiv, 428 s. : il.

Kdb 36.594

STRAUCH, Dietmar – REHM, Margarete : Lexikon Buch – Bibliothek – Neue Medien. /Kniha – knihovna – nová média. Slovník./ München : Saur, 2007. – 472 s.

Zfb 36.781

**Automatizace knihovnické
a informační činnosti**

Automatizace knihovnických procesů – 11. : sborník z 11. ročníku semináře pořádaného ve dnech 16.–17. května 2007 v Liberci / sestavily Daniela Tkačiková a Barbora Ramajzlová. Praha : ČVUT v Praze – Výpočetní a informační centrum, 2007. – 136 s. : il.

Ab 36.863

IVANOV, A. V. – POLJAKOV, A. O. : Informacionnye tehnologii v izdatel'skom i knižnom dele : učebnoje posobie. /Informační technologie v ediční

činnosti a v knižní kultuře. Učebnice./ Sankt-Peterburg : Izd-vo SPbGPU, 2004. – 150 s.

Iea 8.423/B

KEYES, Jessica : Knowledge Management, Business Intelligence, and Content Management : the IT practitioner's guide. /Znalostní management, obchodní důvtip a management spokojenosti. Příručka profesionálů v informační technologii. / Boca Raton : Auerbach Publications, 2006. – 475 s., grafy

Kfa 36.482

Web Cultural Heritage : Culture 2000 project : 25. 9. 2005–24. 9. 2006. /Web kulturního dědictví : projekt – Kultura 2000./ Prague : National Library of the Czech Republic, 2006. – 30 s. : il.

Abdg 8.247/B

Architektura knihoven

CROSBIE, Michael J. : Architecture for the Books. /Architektura pro knihy./ Mulgrave : Images, 2003. – 224 s. : il.

Aa 36.833

Mezinárodní architektonická soutěž : Nová budova Národní knihovny České republiky v Praze : katalog soutěžních návrhů. Praha : Studio GRANT, 2007. – 1 elektronický optický disk (CD-ROM)

Tab 391/CD-ROM

Oko nad Prahou : knihovna pro příští tisíciletí. Praha : Národní knihovna České republiky, 2007. – 76 s. : il.

Tab 36.805

Die schönsten Bibliotheken der Welt 2007. /Nejkrásnější knihovny světa 2007./ München : Kneisebeck, 2006. – 20 s. : il.

Aaaa 36.727

Organizace knihovních fondů

BELDEN, Jörg P. : Katalogisierung mit Allegro. /Katalogizace se systémem Allegro./ München : Saur, 2007. – (Bibliothekspraxis ; 39)

Od 36.783

BLACK, Steve : Serials in libraries : issues and practices. /Seriály v knihovnách : sporné otázky a praxe./ Westport : Libraries Unlimited, 2006. – xiv, 193 s.

Oaab 36.604

ČERNINA, Je. S. : Sochranit na veka : (očerk razvitija naučnoj konservacii dokumentov v Rossii). /Ochránit na věky : přehled rozvoje vědecké konzervace dokumentů v Rusku./ Sankt-Peterburg : Rossijskaja nacional'naja biblioteka, 2006. – 143 s.

Olb 8.303/B

Doporučení pro přepis nelatinských písem do latinky / Pracovní skupina pro jmenné zpracování dokumentů, Rada pro katalogizační politiku. – 2., dopl. vyd. Praha : Národní knihovna České

> text JAROSLAV CÍSAŘ, foto EVA HODÍKOVÁ

KÁMEN DEVÁTÝ / Jihočeský kraj

Jako deváté předávaly do rukou ředitele Národní knihovny ČR Vlastimila Ježka jeden ze základních kamenů k nové budově knihovnice z Jihočeského kraje. A pojal to skutečně v tom nejlepší duchu stavovské spolupráce, systematicky, nanejvýš zodpovědně a s dostatečným předstihem, aby se nezapomnělo na žádný detail. Do Prahy nakonec přijela početná skupina knihovníků, která tak chtěla vyjádřit podporu nové národní knihovně.

Kámen předávala delegace v blatských krojích ve složení: Marcela Božovská z Městské knihovny v Lomnici nad Lužnicí, Markéta Koubcová a Markéta Šebestíková z Městské knihovny v Písku a Václava Vyhňalová z Městské knihovny v Plané nad Lužnicí. Vybraná delegace zastupovala všechny jihočeské knihovny. V čele družiny šla Lidmila Švíková z Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích, která nesla spolkový prapor jihočeské regionální organizace SKIP. Základní kámen byl přivezen na stuhami v národních barvách slavnostně vyzdobeném „rudlíku“. Bylo však třeba mužské síly, a proto zde delegaci vypomohl šofér českokrumlovské knihovny pan František Kolář.

Z geologického hlediska je jihočeský počinek do základů nové budovy Národní knihovny ČR křemem. Pochází z okolí bývalého keltského oppida u Trisova. Místo se nachází ve vsi Holubov, nedaleko Českého Krumlova. Rozhodování o tom, odkud by kámen měl pocházet, nebylo jednoduché. Vždyť v jižních Čechách je tolik podivuhodných míst, spojených s rozličnými historickými událostmi! Regionální výbor SKIP rozhodl, že za Jihočeský kraj bude do Prahy odeslán pouze jeden kámen. Po zralé úvaze bylo pro jeho získání vybráno místo na břehu Vltavy, řeky tak

výrazně symbolizující Česko. Až k pradávě historii regionu sahá keltské osídlení kraje. Tam Jihočeši hledali své kořeny, a proto také zvolili tuto lokalitu pro svůj kámen. Jeho „dobývání“ proběhlo tiše, bez účasti médií, jen za přítomnosti několika přátel v čele s Lidmilou Švíkovou. Kámen se následně převzl do Českých Budějovic, kde byl opatřen nápisem a připraven k transportu.

Samostatnou kapitolou byla příprava „zdravice“, která měla kámen doprovodit do Prahy. Předsedkyně jihočeské regionální organizace Daniela Wimmerová připravila tři varianty. Jednu dokonce ve verších! Členové knihovnické profesní organizace dávali svůj hlas té nejlepší verzi. Rozhodování vyvrcholilo na každoročním Malém podzimním setkání jihočeských knihovníků a jejich přátel. Letos se uskutečnilo v Kamenici nad Lipou. Vybraná „zdravice“ byla přepsána na ruční papír. Na slavnosti na Letenské pláni ji přečetla a do rukou ředitele NK ČR předala Václava Vyhňalová.

Je třeba ještě dodat, že se i jihočeský rozhlas výrazně podílel na předání kamene. V přímém přenosu z Letné Daniela Wimmerová informovala jihočeské posluchače o tom, jak celá slavnost a happening probíhá!

A co přáli Jihočeši nové budově Národní knihovny ČR do vinku? Zacitujeme z jejich zdravice: „*Přejeme knihovně, aby stavba byla pevná jako námi darovaný kámen, aby přinášela nám i potomkům vzdělání – neboť čeho může dosáhnout hloupý národ? – a aby byla oázou klidu. Aby dávala svým uživatelům pohodu a stín stejně jako ta skála, ze které byl kámen vyrubán. Ať do nové budovy přicházejí lidé zvědaví a nalézají zde vždy odpovědi na své otázky. Ať zde pracují příjemní a vzdělání knihovníci a ať nechybí ani osvěceni zřizovatelé této knihovny...*“

(Poděkování za pomoc a spolupráci Daniele Wimmerové)
Příště: Karlovarský kraj

republiky, 2006. – 47 s. : tabulky. – (Standardizace ; č. 27) *Oda 36.801*

INTNER, Sheila S. – LAZINGER, Susan S. – WEIHS, Jean : Metadata and its impact on libraries. /Metadata a jejich dopad na knihovny./ Westport : Libraries Unlimited, 2005. – 262 s. : il. – (Library and information science text series) *Odaa 36.754*

LUFFER, Jan : Metodika tvorby a kontroly jmených autorit ve formátu MARC 21 : osobní jména. Praha : Národní knihovna České republiky, 2006. – 38 s. – (Standardizace ; č. 28) *Od 36.815*

MULVANY, Nancy C. : Indexing books. – 2nd ed. /Předmětové zpracování knih./ Chicago : Univ. of Chicago Press, 2005. – xiv, 315 s. *Of 36.765*

Newspapers of the world online : U.S. and international perspectives : proceedings of conferences in Salt Lake City and Seoul, 2006 / ed. by Hartmut Walravens. /Noviny v online světě : americké a mezinárodní perspektivy. Materiály z konference v Salt Lake City a v Soulu 2006./ München : Saur, 2006. – 195 s. : il. – (IFLA Publications ; 122) *Oaab 36.677*

SVĚTLÍKOVÁ, Svojmila : Metodika tvorby a kontroly jmených autorit ve formátu MARC 21 : korporace. Praha : Národní knihovna České republiky, 2006. – 28 s. – (Standardizace ; č. 29) *Od 36.822*

Sítě knihoven

Frankfurter Museums Bibliotheken. – 3., vollständig überarb. Neuauf. /Frankfurtské muzejní knihovny./ Frankfurt am Main : Stadt Frankfurt am Main, 2006. – 17 s. *Tde 8.313/B*

HEJNOVÁ, Miroslava : Historické fondy Národní knihovny ČR : průvodce. Praha : Národní knihovna České republiky, 2007. – 80 s. : il., faksim. *Tab 36.803*

GIRSBERGER, Russ : A manual for the performance library. /Příručka pro provoz [hudební] knihovny./ Lanham : Scarecrow Press, 2006. – 171 s. : il. – (MLA Basic Manual Series ; no. 6) *Tja 36.515*

KNOCHE, Michael : Die Bibliothek brennt : ein Bericht aus Weimar. – 2. Aufl. /Knihovna hoří. Zpráva z Výmaru./ Göttingen : Wallstein, 2006. – 143 s. : fot. *Td 36.725*

Krajská knihovna Karlovy Vary – multifunkční informační centrum regionu. Karlovy Vary : Krajská knihovna Karlovy Vary, 2006. – 19 s. : il. *Tec 8.293/B*

MRÁZOVÁ, Hana : Historie veřejné knihovny v Prachaticích od roku 1946. Prachatic : Městská knihovna, 2006. – 98 s. : il. *Tea 8.223/B*

Národní knihovna České republiky : výroční zpráva 2006 / úvod Vlastimil Ježek ; odpovědná red. Eva Štanská. Praha : Národní knihovna České republiky, 2007. – 101 s. : il. *Tab 36.824*

85 let knihovny v Brandýse nad Labem – Staré Boleslavi : 1921–2006 / [zpracovala Věra Krajíčková za pomoci Jaroslavy Kolářové]. Brandýs nad Labem : Knihovna Eduarda Petišky, 2006. – 24 s. : il. *Tee 8.366/B*

OULÍKOVÁ, Petra : Klementinum : průvodce. Praha : Národní knihovna ČR, 2006. – 76 s. *Za 36.256*

RAŠKA, Vladislav : 110 let veřejné knihovny ve Vyškově : 1896–2006 : dějiny Knihovny Karla Dvořáčka – od spolkové knihovny z roku 1864 k veřejné městské knihovně, založené roku 1896, až po komunitní knihovnu roku 2006. Vyškov : Knihovna Karla Dvořáčka ve Vyškově : Muzeum Vyškovska, 2006. – 94 s. : il. – (Zprávy Muzea Vyškovska ; 98) *Tee 36.821*

Služby knihoven

Interlending and document supply in Britain today / ed. by Jean Bradford and Jenny Brine. /Mezi-knihovní výpůjční služby a dodávání dokumentů v dnešní Británii./ Oxford : Chandos, 2006. – xii, 187 s. *Sab 36.438*

Knihovna jako brána k integraci cizinců v EU / red.: Lea Špačková, Jitka Štefková. Praha : Multikulturní centrum Praha, 2006. – 172 s. : il. *Sbd 36.615*

Libraries and information services in the United Kingdom and the Republic of Ireland 2006–2007 / Chartered Institute of Library and Information Professionals. – 33rd ed. /Knihovnické a informační služby ve Velké Británii a v Irsku 2006–2007./ London : Facet, 2007. – 550 s. *Kfe 36.587*

Ludzie i książki : studia historyczne / pod red. Janusza Kosteckiego. / Lidé a knihy : historické studie./ Warszawa : Biblioteka Narodowa, 2006. – 402 s. – (Z dziejów kultury zytelnicej w Polsce ; 17) *Sb 36.502*

Průvodce po veřejných knihovnických a informačních službách organizací resortu MŽP a spolupracujících organizací : (stav k 1. 1. 2005, redakčně uzavřeno 30. 11. 2005) / zpracoval kolektiv autorů pod vedením Věry Krajíčkové. – 14. upr. vyd. Praha : Ministerstvo životního prostředí, 2005. – 129 s. *Td 8.228/B*

Mezinárodní architektonická soutěž Nová budova Národní knihovny České republiky v Praze

International Architectural Competition The New Building of the National Library of the Czech Republic / CD-ROM

Katalog soutěžních návrhů. Český a anglický text.

- Národní knihovna ČR. Praha 2007. 1. vydání.
- Náklad 1000 výtisků, z toho 500 prodejních.
- Cena 100 Kč. ISBN 978-80-7050-530-4

IVETA CERMANOVÁ – JINDŘICH MAREK

Na rozhraní křesťanského a židovského světa: příběh hebrejského cenzora a klementinského knihovníka Karla Fischera (1757–1844)

Kniha je podrobnou biografií dosud nepříliš známého úředníka a učenice Karla Fischera, jenž více než půl století pracoval v pražské c. k. Universitní knihovně a zastával post hebrejského cenzora pro celé Čechy. Představuje Fischerovy životní osudy i úřední kariéru, jeho každodenní život, okruh přátel a intelektuální svět té doby. Podrobné vylíčení Fischerových osudů bylo umožněno studiem značného množství písemností, jež po něm zůstaly. Systematický průzkum archivního materiálu, který autoři knihy uskutečnili v Národním archivu, Archivu Národní knihovny

České republiky a v Oddělení rukopisů a starých tisků téže instituce, přinesl objevení nečekaného množství významných a většinou dosud neznámých pramenů, včetně osobní korespondence. Tyto materiály vrhají na osudy K. Fischera nové světlo a přinášejí další poznatky k dějinám pražské univerzitní knihovny, hebrejské cenzury i českých Židů.

- Národní knihovna ČR. Praha 2007. 1. vydání. Náklad 400 výtisků. 192 s.
- Cena 110 Kč. ISBN 978-80-7050-520-5

